ÇOK SATIŞ

ÜLKESİ OLMAYAN ADAM

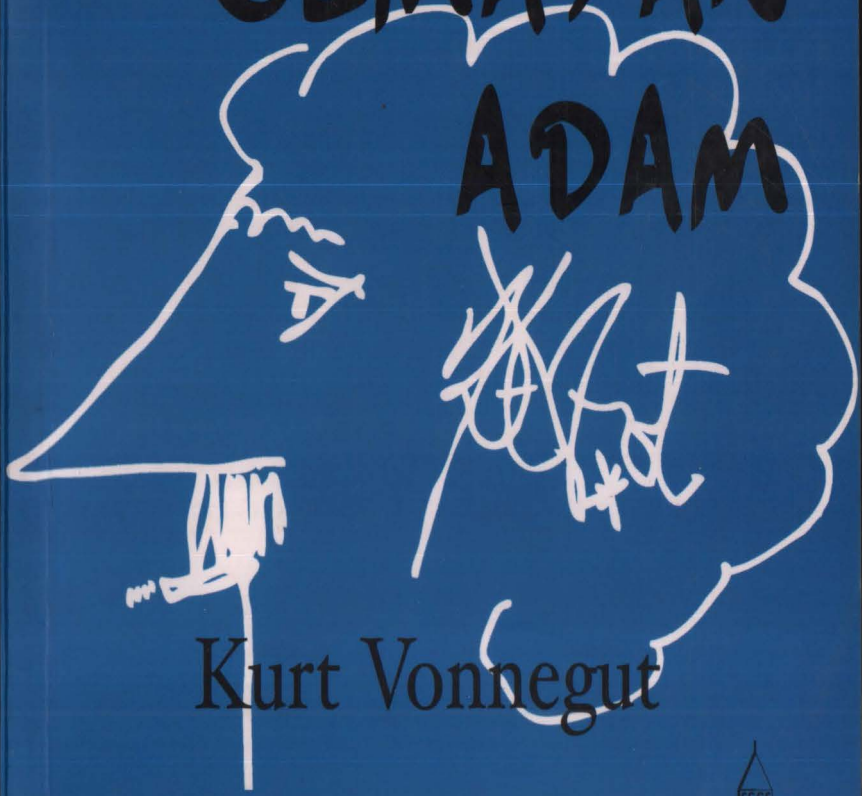

Kurt Vonnegut

GALATA/ANLATI

Galata

New York Times çok satanlar listesinden

ÜLKESİ OLMAYAN ADAM

Kurt Vonnegut

Ülkesi Olmayan Adam

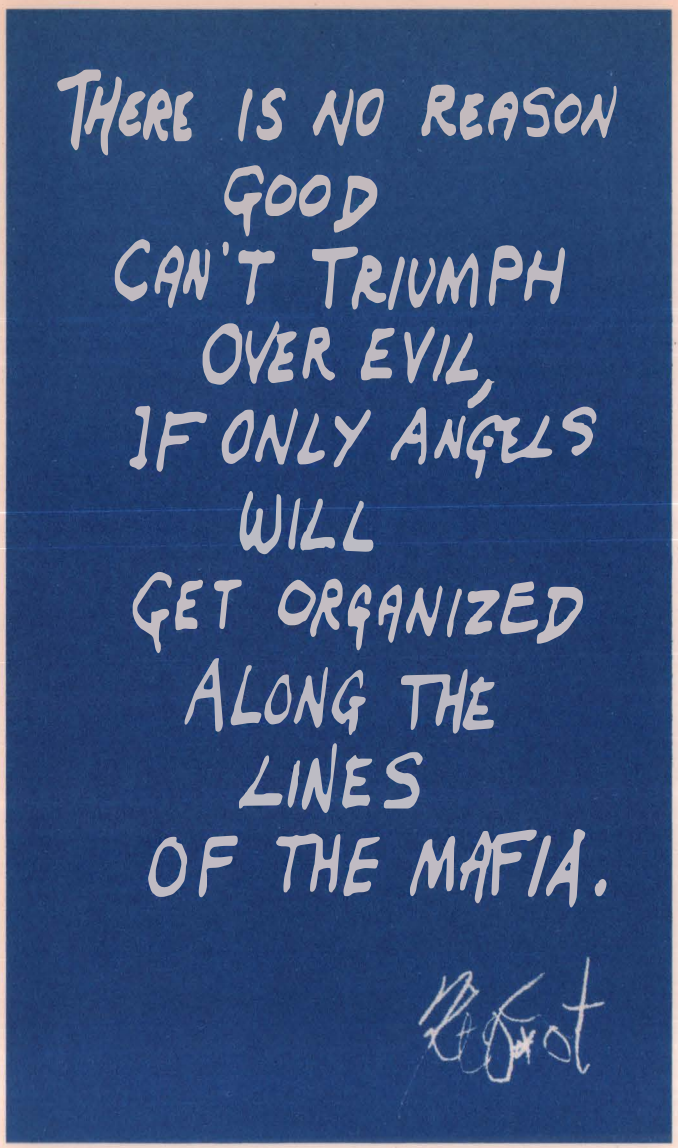

Kurt Vonnegut'un özel bir ipek baskı tekniği ile hazırlanan illüstrasyonlarından *Yeter ki Melekler*'nin aslı. Bu illüstrasyonlar hakkında ayrıntılı açıklama, s.127 de yazar tarafından verilmiştir.

YETER Kİ
MELEKLER
MAFYA
KURALLARINA GÖRE
ÖRGÜTLENEBİLSİN.
İYİ'NİN KÖTÜYE
KARŞI
ZAFER
KAZANMAMASI İÇİN
HİÇBİR SEBEP
YOK.

ÜLKESİ OLMAYAN ADAM

KURT VONNEGUT

İngilizce Aslından Çeviren
İLKER GÜLFİDAN

Galata – Anlatı

ÜLKESİ OLMAYAN ADAM

Kurt Vonnegut

Kitabın Özgün Adı
A Man Without a Country

İngilizce aslından çeviren: ***İlker Gülfidan***
Yayına hazırlayan: ***Çağlayan Erendağ***
Kapak illüstrasyonu: ***Kurt Vonnegut***

© 2005 by Seven Stories Press

© 2006 Sistem Yayıncılık A.Ş., İstanbul Turkey
Bu kitabın Türkçe yayın hakları, Anatolialit Ajans aracılığıyla
Sistem Yayıncılık A.Ş & Galata'ya aittir.
Yayınevimizden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı
yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Birinci basım: Mayıs 2006/İstanbul – 3.000 adet
ISBN: 975-322-425-7

Sayfa düzeni: **Gönül Göner**
Kapak tasarımı: **Çiğdem Bakırcıoğlu Arslan**
Basım-cilt: **Kurtiş Matbaacılık**

GALATA, SİSTEM YAYINCILIĞIN TESCİLLİ MARKASIDIR
Tünel, Nergis Sokak, Sistem Apartmanı, No: 4 34430 Beyoğlu/İstanbul
Tel: (212) 293 83 72 - pbx Faks: (212) 245 66 14
E-posta: galata@sistem.com.tr
web: http://www.sistem.com.tr

SİSTEM YAYINCILIK BAYİİ VE KİTABEVLERİ

İZMİR Sistem Kitabevi, 859 Sok. No: 5/A Konak/İZMİR
Tel: (232) 446 27 29-pbx Faks: (232) 446 75 67

ANKARA Bilim Sanat Konur Sok. No: 11/A Kızılay/ANKARA
Tel/Faks: (312) 418 7

İÇİNDEKİLER

1
Çocukken ailenin en küçüğüydüm 15

2
Kime ahmak denir bilir misiniz? 21

3
İşte, yaratıcı yazarlık üzerine bir ders 33

4
Size bazı haberlerim var 47

5
Haydi, şimdi biraz eğlenelim 53

6
Bana Luddist demişlerdi 59

7
11 Kasım 2004'de seksen iki yaşına girdim 65

8
Hümanist nedir, bilir misiniz? 77

9
Başkalarının sana yapmalarını istediğini 89

10
Birkaç yıl önce, Ypsilantili ahmak kadının biri 97

11
Şimdi size birkaç iyi, birkaç da kötü haberim var 105

12
Bir zamanlar West Barnstable, Massachusetts'da 115

Ağıt 123

Yazarın notu 127

İLLÜSTRASYONLAR

Yeter ki Melekler 4

Oo! Karanlık Ormanda 14

Her Şeyin Az Biraz Anlamı Olsun İstedim 20

Dünyanın En Komik Fıkrası 32

Delikteki Adam 36

Oğlan Kızla Buluşuyor 38

Kül Kedisi 40

Kafka 42

Hamlet 44

Sizi Bilmem Ama 46

Evrim Öyle Yaratıcı ki 52

Buraya, Yeryüzüne Avare Avare Dolaşmak için Geldik 58

Arapların Aptal Olduğunu mu Düşünüyorsunuz? 64

Nerede Olurlarsa Olsunlar 76

Bir Şeyler Karalıyoruz 88

Her Türlü İyi Haberin Sonu 96

Bu Oral Seksle Golfte Ne Var 104

Hayat Bir Hayvana Bile Reva Değildir 110

Tuhaf Gezi Önerileri 112

Saab Bayiliği, Kendi Portresi 122

Babam Derdi ki, "Şüpheye Düştüğünde Kaleyi Oynat" 124

Oo! KARANLIK
ORMANDA
BİR ASLAN AVCISI
ve CENTRAL PARKTA
SIZMIŞ BİR SARHOŞ,
ÇİNLİ BİR DİŞÇİ,
VE İNGİLTERE
KRALİÇESİ,
HEPSİ SIĞMIŞ
AYNI ALETE.
AMAN NE HOŞ,
ONCA FARKLI İNSAN
AYNI MAKİNEDE !

- BOKONON

I

Çocukken ailenin en küçüğüydüm. Her ailede en küçük çocuk her zaman espri yapmak zorundadır, çünkü büyüklerin sohbetine katılabilmesinin tek yolu budur. Ablam benden beş, ağabeyim ise dokuz yaş büyüktü. Annem de babam da oldukça konuşkan insanlardı. Bu nedenle, çok küçükken sofrada herkese sıkıcı gelirdim. Günlerimin çocukça saçmalıklarla dolu haberlerini dinlemek istemezlerdi. Lisedeki, belki üniversitedeki veya işteki önemli olayları konuşmayı tercih ederlerdi. Onun için, onların konuşmalarına katılabilmenin tek yolu komik bir şeyler söylemekti. Sanırım, bunu ilk seferinde

kazayla yapmış olmalıydım, farkında olmadan sohbeti durduran bir kelime oyunu yapmıştım veya onun gibi bir şey. Böylelikle, espri yapmanın büyüklerin sohbetine katılmanın bir yolu olduğunu keşfetmiştim.

Bu ülkede komedinin muhteşem olduğu bir zamanda büyüdüm – Büyük Buhran günleriydi. Radyoda tam anlamıyla birinci sınıf birçok komedyen vardı ve ben öyle bir niyetim olmaksızın onları gerçekten çok iyi inceledim. Gençliğim boyunca her gece en az bir saat bu komedi programlarını dinler, esprinin ne olduğu ve ne işe yaradığı konusuna büyük ilgi duyardım.

Espri yaptığımda kırıcı olmamaya çalışırım. Yaptığım esprilerin çoğunun iğrenç olmadığını sanıyorum. İnsanları aşağıladığımı veya sıkıntıya soktuğumu da düşünmüyorum. Uyguladığım tek şok unsuru ara sıra kullandığım müstehcen bir sözcüktür. Bazı şeyler komik değildir. Auschwitz hakkında mizahi bir kitap veya oyun yazılabileceğini hayal edemiyorum örneğin. Benim John F. Kennedy veya Martin Luther King'in ölümüyle ilgili bir espri yapmam da mümkün değildir. Bunların dışında, kaçacağımı sandığım veya ele alamayacağım herhangi bir konu düşünemiyorum. Voltaire'in ortaya koyduğu gibi büyük felaketler son derecede eğlendiricidir. Lizbon depremi komiktir mesela.

Dresden'in yerle bir edilişini gördüm. Şehri hava saldırısından önce gördüm, saldırı sonrası sığınaktan çıkışta tekrar gördüm ve inanın, bir tepki de gülmekti. Tanrı biliyor ki, ruhun bir rahatlama arayışı bu.

Herhangi bir konuya gülünebilir ve sanırım Auschwitz kurbanlarının çok korkunç bir kahkahaları vardı.

Mizah, korkuya neredeyse fizyolojik bir tepkidir. Freud, mizahın– diğer birçok tepkinin yanında - düş kırıklığına tepki olduğunu söyler. Kapıdan dışarıya çıkamayan bir köpeğin düş kırıklığı veya şaşkınlığı veya korkusu ile başa çıkmak için kapıyı tırmalayacağını, eşelemeye başlayacağını, anlamsız hareketler yapacağını, belki de hırlayacağını anlatır.

Gülmek büyük ölçüde korku tarafından tetiklenir. Yıllar önce bir televizyon dizisi üzerinde çalışıyordum. Ana tema olarak her bölümünde ölümden bahsedilen ve bu tema ile seyircileri farkında olmadan kahkahalarla gülmeye ittiğimiz bir diziydi.

Bir de yüzeysel gülüş vardır. Bob Hope, örneğin, gerçek bir mizahçı değildi. Rahatsız edici hiçbir şeye değinmeyen, havadan sudan bahseden bir komedyendi. Laurel ve Hardy'ye kasıklarım çatlarcasına gülerdim. Orada, bir şekilde, korkunç bir trajedi vardı. Bu adamlar bu dünyada yaşayamayacak kadar tatlı insanlardı ve sürekli korkunç bir tehlikeyle yüz yüzeydiler. Öldürülmeleri işten bile değildi.

"**Kuş pisliğindeki beyaz nesne nedir?**" sorusunda olduğu gibi en basit espriler bile ani bir korku sancısı yaratmaya dayanır. Dinleyici bir an okulda sözlüye kaldırılan bir öğrenci gibi, aptalca bir şey söylemekten korkar. "O da kuş pisliğidir" cevabını duyduğunda hazır bekleyen korkuyu bir kahkahayla savuşturur. Aslında dinleyici hiçbir sınavdan geçmemiştir.

"İtfaiyeciler neden kırmızı askı takarlar?" "George Washington'u niçin bir tepenin yamacına gömdüler?" vs. vs.

Bir de Freud'un darağacı mizahı dediği gülünmesi imkansız şakalar gerçeği vardır. Gerçek hayatta öylesine umutsuz durumlar vardır ki, rahatlamayı hayal etmek bile olanaksızdır.

Dresden'de bir mahzende, tavanın üzerimize çökmesine bir tedbir olarak başımız ellerimizin arasında oturup bombalamanın bitmesini beklerken askerin biri, soğuk ve yağmurlu bir gecede konağında oturan bir düşes edasıyla "Fakir insanlar bu gece ne yapıyorlar acaba?" demişti. Kimse gülmemişti ama yine de hepimiz bu espriyi yaptığına sevinmiştik. En azından hâlâ yaşıyorduk. Bunu kanıtlamıştı.

HERŞEYİN AZ BİRAZ
ANLAMI OLSUN
İSTEDİM
Kİ SİNİRLİ YERİNE,
EVET,
MUTLU OLALIM
HEPİMİZ.
VE YALANLAR
UYDURDUM
HEPSİ DE CUK OTURAN
VE BİR CENNET
YARATTIM
BU KEDERLİ
DÜNYADAN.

2

Kime ahmak denir bilir misiniz? 65 yıl önce Indianapolis'te Shortridge Lisesindeyken, kıçına takma dişler takıp taksilerin arka koltuklarının düğmelerini söken çocuk bir ahmaktı. (Kızların bisikletlerinin selelerini koklayanlara da 'a.salak' denirdi.)

Ben, en müthiş Amerikan hikayesi olan Ambrose Bierce'in "Occurrence at Owl Creek Bridge"ini okumamış olan herkese ahmak gözüyle bakarım. Siyasetle uzaktan yakından ilgisi yoktur. Duke Ellington'un "Sophisticated Lady"si veya Franklin'in sobası gibi Amerikan dehasının kusursuz bir örneğidir.

Bana göre, Alexis de Tocqueville'in *Democracy in America*'sını okumamış olanlar da ahmaktır. Yönetim şeklimizin güçlü ve zayıf yanlarını bundan daha iyi anlatan bir kitap asla olamaz.

Bu müthiş kitaptan bir tadımlık ister misiniz? Yazar, bizimkinden başka hiçbir ülkede para aşkının insanların sevgisini bu derecede kazanmadığını söylüyor, hem de tam yüz altmış dokuz yıl önce. Tamam mı?

1957 Nobel Edebiyat ödülünü kazanmış Cezayirli Fransız yazar Albert Camus şöyle yazmıştı, "Tek bir ciddi felsefi sorun varsa, o da intihardır."

İşte size kocaman bir edebi kahkaha daha. Camus otomobil kazasında öldü. Ne zaman mı yaşamıştı? M.S. 1913 – 1960.

Tüm büyük edebi eserlerin (*Moby Dick, Huckleberry Finn, Silahlara Veda, Kırmızı Leke, Cesaret Madalyası, İlyada* ve *Odysee, Suç ve Ceza, İncil* ve "Hafif Süvari Alayının Hücumu") insanların serseriliği hakkında olduğunun farkında mısınız? (Birinin bunu söylemesi insanı rahatlatıyor değil mi?)

Bana göre evrimin cehenneme kadar yolu var. Ne büyük bir hatayız. Canlılara hayat veren bu güzel gezegeni – tüm Samanyolu'nda tek olan – yüz yıldır süren bir taşımacılık şamatası ile ölümcül derecede yaraladık. Hükümetimiz uyuşturucuyla savaşıyor, değil mi? Bırakın petrolün peşine takılsınlar. Kafa bulma yıkıcıdır diyorlar! Arabanıza bu nesneden biraz koyup saatte yüz altmış kilometreyle gidebilir, komşunun köpeğini ezer ve atmosferi atomlara ayırabilirsiniz. Homo sapien olarak

kalmaya mahkum olduktan sonra ne diye oyalanalım? İşin köküne kibrit suyu dökelim. Kimsede atom bombası var mı? Bugünlerde kimin atom bombası yok ki?

Fakat, insanlığı savunmak adına şunu söylemeliyim: Tarihin hangi döneminde olursa olsun, Cennet Bahçesi dahil, herkes buraya daha yeni geldi. Ve Cennet Bahçesi hariç, eğer başlangıçta deli değildiyseniz bile sizi delirtecek bütün bu oyunlar zaten oynanıyordu. Bugün hâlâ devam eden insanı delirten oyunlardan bazıları aşk ve nefret, liberalizm ve muhafazakârlık, otomobiller ve kredi kartları, golf ve kız basketbolu.

Ben Amerika'nın Kanada sınırındaki göller bölgesi halkındanım, o bölgenin tatlı su insanlarındanım, okyanus değil, anakara insanıyım. Ne zaman okyanusta yüzsem tavuk çorbasında yüzüyormuşum gibi gelir.

Benim gibi birçok Amerikalı sosyalist tatlı su insanıdır. Birçok Amerikalı, geçtiğimiz yüzyılın ilk yarısında sosyalistlerin sanatla, belagatle, organize etme yetenekleriyle işçi sınıfımız olan Amerikalı ücretlilerin özsaygısını, onurunu ve siyasi zekasını yükseltmek için yaptıklarını bilmezler.

Sosyal konumları, yüksek eğitimleri veya servetleri

olmayan ücretlilerin düşük zekalı oldukları düşüncesi, Amerikan tarihinin en derin konularını ele alan yazar ve konuşmacıların en görkemlilerinden ikisinin kendi kendini yetiştirmiş işçiler olduğu gerçeğiyle elbette ki ters düşer. Illinois'lu şair Carl Sandburg ve önce Kentucky'li, sonra Indiana'lı ve en nihayetinde Illinois'lu Abraham Lincoln'den bahsediyorum elbette. Şunu söyleyeyim ki her ikisi de benim gibi anakara ve tatlı su insanıydılar. Bir başka tatlı su insanı ve müthiş konuşmacı da Terra Haute, Indiana'da orta sınıftan bir aileden eski şimendifer ateşçisi Sosyalist Parti adayı Eugene Victor Debs'di.

Bizim takım çok yaşa!

"Sosyalizm" "Hıristiyanlık"dan daha uğursuz bir kelime değildir. Hıristiyanlığın İspanyol engizisyonunu buyurduğu kadar Sosyalizm de Joseph Stalin'i ve onun gizli polisini ve kiliselerin kapılarını kapatmasını buyurdu. Hıristiyanlık da Sosyalizm de, aslında benzer şekilde, tüm erkeklerin, kadınların ve çocukların eşit yaratıldıklarına ve açlıktan ölmeyeceklerine dayanan teze kendini adamış bir toplumu buyurur.

Adolf Hitler kazayla bir taşla iki kuş vurmuştu. Kendi partisi Nasyonal Sosyalistlere, Naziler adını verdi. Hitler'in gamalı haçı, birçok insanın inandığı gibi bir pagan sembolü değildi. Çalışan insanın baltalardan ve aletlerden meydana gelmiş Hıristiyan haçıydı.

Stalin'in kapıları kapalı kiliselerine ve günümüz Çin'ine gelince: Dinin böylesine baskı altında tutulması Karl Marx'ın "din halkın afyonudur" ifadesi ile güya savunulmaktaydı. Marx bu sözleri 1844'de, afyon ve af-

yon türevlerinin insanın alabileceği tek etkili ağrı kesici olduğu zamanda söyledi. Bu maddeleri Marx'ın kendisi de kullanmıştı. Sağladıkları geçici rahatlamaya minnet duydu. Dinin, ekonomik ve sosyal sıkıntı içinde olanları rahatlatabileceği gerçeğini de görüyor ve elbette ki kınamıyordu. Bu sıradan bir gerçekti, özdeyiş değil.

Bu arada, Marx bu sözleri yazdığında, biz henüz kölelerimizi azat bile etmemiştik O zamanlar, Bağışlayan Tanrı'nın gözünde kimin daha makbul olduğunu düşünüyorsunuz? Karl Marx'ın mı yoksa Amerika Birleşik Devletleri'nin mi?

Stalin, Marx'ın bilinen gerçeğini büyük bir zevkle kararname haline getirdi. Çinli tiranlar da öyle yaptılar, çünkü onları veya emellerini kötüleyebilecek olan vaizlerin işine son vermek görünürde onları güçlendiriyordu.

Bu ifade bu ülkedeki birçok insana da, sosyalistlerin din karşıtı, Tanrı karşıtı ve bu sebeple de kesinlikle nefret uyandıran kişiler olduğunu söyleme hakkı verdi.

Carl Sandburg'la veya Eugene Victor'la hiç karşılaşmadım, onlarla tanışmayı çok isterdim. Böyle ulusal değerlerin karşısında dilim tutulurdu herhalde.

Ama onların jenerasyonundan bir sosyalist tanıdım, Indianapolis'ten Powers Hapgood. Tipik bir Indiana'lı idealistti. Sosyalizm toplum içindir. Debs gibi Hapgood da bu ülkede daha fazla ekonomik adalet olabileceğini düşünen bir orta sınıf insanıydı. Daha iyi bir ülke istiyordu, hepsi bu.

Harvard'dan mezun olduktan sonra kömür işçisi olarak çalıştı, işçi kardeşlerini daha iyi ücret ve daha

güvenli çalışma şartları için örgütlenmeye teşvik etti. Massachusetts'de 1927 yılında, Nicola Sacco ve Bartolomeo Vanzetti adlı anarşistlerin idam edilmelerine karşı protestocuların önderliğini yaptı.

Hapgood'un ailesi Indianapolis'de kâr eden bir konserve fabrikasının sahipleriydi. Fabrika Powers Hapgood'a miras kaldığında onu işçilere devretti ve işçiler de fabrikayı batırdılar.

İkinci Dünya Savaşından sonra Indianapolis'te karşılaştık. CIO'da [işçi sendikaları federasyonu] yönetici olmuştu. Grev gözcülüğü sırasında kavga kıyamet kopmuştu ve bu konuda mahkemede ifade veriyordu. Hakim her şeyi durdurarak ona soruyor, "Bay Hapgood, işte karşıma gelmiş bir Harvard mezunusunuz. Sizin üstünlüklerinize sahip birisi, neden sizin gibi yaşamayı seçer?" Hapgood hakimi cevapladı: "Neden mi, İsa Mesih'in Dağdaki vaazı için, efendim."

Ve yine: "Bizim takım çok yaşa."

*

Ben sanatçı bir aileden geliyorum. Tutmuş hayatımı sanatla kazanıyorum işte. Bu bir başkaldırı değildi. Sanki ailemin benzin istasyonunu devralmışım gibi bir his bu. Benim atalarımın hepsi sanatla uğraşmışlar ve ben de

hayatımı ailemin geleneksel yöntemiyle kazanmaktan başka bir şey yapmıyorum.

Fakat ressam ve mimar olan babam hayatını kazanma imkanı bulamadığı Büyük Depresyon zamanında öyle acılar çekmişti ki benim sanatla hiçbir işim olmaması gerektiğini düşündü. Beni sanattan uzak durmam için uyardı çünkü sanatın hiçbir şekilde para kazandırmadığını görmüştü. Ancak ciddi ve işe yarar bir şey okuyacaksam üniversiteye gidebileceğimi söyledi.

Cornell'de kimya fakültesinde okuyordum çünkü ağabeyim kodaman bir kimyagerdi. Eleştirmenler, benim gibi teknik bir eğitim almış birinin önemli bir sanatçı olamayacağını düşünürler. Üniversitelerin İngilizce bölümlerinin, yaptıklarının farkında olmadan, mühendislik, fizik, ve kimya bölümlerinin ne kadar dehşet verici olduğunu öğrettiklerini bilirim. Ve sanırım bu korku eleştiriye kadar vardı. Eleştirmenlerimizin çoğu İngilizce bölümleri ürünüdür ve teknolojiye ilgi duyan her kim olursa ondan kuşku duyarlar. Her neyse, ben kimya mezunuyum ama sonunda hep İngilizce bölümlerinde öğretmenlik yaparak edebiyata bilimsel düşünceyi getirdim. Bunun için çok az minnet duyuldu.

Birileri bilimkurgu yazarı olduğuma hükmedince ben sözüm ona bilimkurgu yazarı oldum. Böyle sınıflandırılmak istemiyordum ve ciddi bir yazar olarak anılmamak için kimi nasıl kırdığımı merak ettim. Teknolojiyle ilgili yazdığım için olduğuna karar verdim. Çoğu iyi Amerikalı yazar teknolojiye dair hiçbir şey bilmez. Bilimkurgu yazarı olarak sınıflandırılmamın tek nedeni New York eyaletin-

deki Schenectady ile ilgili yazılar yazmamdı. İlk kitabım, *Player Piano*, Schenectady hakkındaydı. Schenectady'de devasa fabrikalardan başka hiçbir şey yoktur. İş arkadaşlarım ve ben, mühendis, fizikçi, kimyager ve matematikçiydik. General Electric Şirketi ve Schenectady hakkında yazdığımda burayı hiç görmemiş olan eleştirmenlere, bu gelecekle ilgili bir fantezi gibi gelmişti.

Bana göre, teknolojiyi dışarıda bırakan romanlar, hayatı, seksi dahil etmeyerek yanlış tanıtan Viktorya çağı insanları kadar yanlış tanıtıyorlar.

Slaughterhouse Five'ı yazdığım 1968'de nihayet Dresden'in bombalanmasını yazacak kadar olgunlaşmıştım. Avrupa tarihinin en büyük katliamıydı. Elbette Auschwitz'i biliyorum ama katliam ani bir şeydir. Çok kısa sürede birçok insanın öldürülmesi. Dresden'de, 13 Şubat 1945'de, İngiliz bombardımanında bir gecede 135,000 kişi öldürüldü.

Tamamen mantıksız, amaçsız bir yıkımdı. Bütün şehir yerle bir edilmişti. Bu İngilizlerin vahşetiydi, bizim değil. Gece bombardıman uçaklarını gönderdiler, geldiler ve yeni bir tür yangın bombasıyla bütün şehri ateşe verdiler. Ve organik olan her şey, benim küçük savaş esiri grubum hariç, alevlerce yutuldu. Bu, bütün bir şehrin, üzerine

yangın bombaları atılınca yanıp kül olup olmayacağını görmek için yapılmış bir askeri deney idi.

Tabii ki, ölü Almanlarla savaş esirleri olarak doğrudan biz uğraştık ve bodrum katlarını kazarak onları dışarı çıkardık çünkü orada havasızlıktan boğulmuşlardı. Sonra ölü yakılan devasa bir odun yığınına taşıdık onları. Ve duydum ki (yapıldığını görmedim) çok yavaş olduğu için bu uygulamaya son vermişler. Şehir de çok kötü kokmaya başlamıştı tabii. Ve şehre alev püskürtücülerle donanmış adamlar gönderdiler.

Savaş esiri arkadaşlarımla ben neden öldürülmedik, onu da bilmiyorum.

1968 yılında ben yazardım. Yazar bozuntusuydum. Bilirsiniz işte, para kazanmak için her şeyi yazardım. Ne olmuş yani, bu olayı görmüştüm, onu yaşamıştım ve Dresden hakkında ısmarlama bir kitap yazacaktım. Hani şu filmi yapılan, Dean Martin ve Frank Sinatra'nın bizleri canlandırdıkları türden. Yazmaya çalıştım ama bir türlü toparlayamadım. Boktan şeyler yazıp durdum.

Sonra bir arkadaşımın evine gittim – yakın dostum Bernie O'Hare'a. Dresden'de savaş esiri olduğumuz zamanlara ait komik şeyleri, havalı bir savaş filmi olabilecek sert konuşmaları filan hatırlamaya çalışıyorduk. Karısı Mary O'Hare'ın tepesi attı, " Alt tarafı, o zaman siz bebektiniz" dedi.

Aslında askerler için böyledir bu. Gerçekten de bebektir onlar. Film artisti değildirler. Duke Wayne değildirler. İşin püf noktasını anlamış olarak, nihayet gerçeği anlatacak kadar özgürdüm. Biz çocuktuk ve *Slaughterhouse*

Five'ın alt başlığı *Children's Crusade* [Çocukların Haçlı Seferi] oldu.

Dresden'de yaşadıklarımı yazmak niçin yirmi üç yılımı almıştı? Hepimiz eve hikayelerle dönmüştük ve öyle ya da böyle, bundan bir çıkar sağlamak istiyorduk. Buna karşılık Mary O'Hare de, "Neden bu seferlik gerçeği söylemiyorsunuz?" diyordu.

Ernest Hemingway Birinci Dünya Savaşından sonra "A Soldier's Home" (Askerin Evi) adında, eve dönen bir askere neler gördüğünü sormanın ne büyük kabalık olduğunu anlatan bir hikaye yazdı. Sanıyorum ben dahil pek çok insanın çarpışmalar ve savaş hakkında soru sorulduğunda dili tutulur, suskunlaşır. O zamanlar modaydı. Biliyorsunuz, savaş hikayeni anlatmanın en etkileyici yollarından biri anlatmayı reddetmektir. O zaman siviller her türlü gözü pek kahramanlığı hayal etmek zorunda kalırlar.

Fakat sanıyorum Vietnam Savaşı diğer yazarları da beni de kurtardı çünkü liderliğimizin ve güdülerimizin nasıl kirli ve aslında aptalca olduğunu gösterdi. Nihayet hayal edilebilecek en kötü insanlara, Nazilere yaptığımız kötü şeyler hakkında konuşabiliyorduk. Ve gördüklerim, anlatmak zorunda olduklarım savaşı öyle çirkin gösterdi ki. Biliyor musunuz, gerçek hakikaten güçlü olabiliyor. Bu kadarını beklemiyor insan.

Tabii savaş hakkında konuşmamanın bir başka sebebi, kelimelerle anlatılamaz oluşudur.

DÜNYANIN
EN KOMİK FIKRASI:
"DÜN GECE
RÜYAMDA
YÜNLÜ KEKLER
YİYORDUM.
UYANDIĞIMDA
BATTANİYEM
GİTMİŞTİ!"

3

İşte, yaratıcı yazarlık üzerine bir ders.

İlk kural: Noktalı virgül kullanmayın. Bu, kesinlikle hiçbir şey ifade etmeyen çift cinsiyetli bir travestidir. Bütün işi, yüksek tahsilli olduğunuzu göstermektir.

Biliyorum ki bazılarınız dalga geçip geçmediğim konusunda karar vermekte zorlanıyor. Şimdiden sonra, dalga geçtiğimde size haber vereceğim.

Örneğin, Ulusal Muhafızlara veya Deniz Kuvvetlerine katılın ve demokrasiyi öğretin. Dalga geçiyorum.

El Kaide bize saldırmak üzere. Bayrağınız varsa sallayın. Bu onları hep korkutup kaçırıyor sanki. Dalga geçiyorum.

Ana babanıza gerçekten acı vermek istiyorsanız, eşcinsel olacak cesaretiniz de yoksa, en azından sanat ve edebiyatla ilgilenebilirsiniz. Dalga geçmiyorum. Sanat ve edebiyat hayatınızı kazanmanın bir yolu değildir. Hayatı dayanılır kılmanın çok insani bir yoludur. Tanrı aşkına, iyi kötü bir sanat icra etmek ruhunuzu geliştirmenin bir yoludur. Duşta şarkı söyleyin. Radyodan gelen müzikle dans edin. Hikayeler anlatın. Bir arkadaşınıza şiir yazın, hatta berbat bir şiir bile olabilir bu. Elinizden gelenin en iyisini yapın. Muazzam bir ödülünüz olacak. Bir şey yaratmış olacaksınız.

*

Öğrendiğim bir şeyi sizinle paylaşmak istiyorum. Arkamdaki karatahtaya çizeceğim, böylece daha kolay izleyebilirsiniz (*karatahtaya dikey bir çizgi çizer).* Bu T-Ts ekseni: Talihli – Talihsiz. Ölüm ve müthiş fakirlik, hastalık burada aşağıda – büyük zenginlik, harika sağlık burada

yukarıda. İşlerinizin ortalama durumu ise şurada, ortada (*sırasıyla çizginin altına, üstüne ve ortasına işaret eder).*

Bu B-E ekseni. B başlangıç, E kullanılmayan enerji miktarı (entropi) için. Tamam. Her hikayenin bir bilgisayarın bile anlayabileceği kadar çok basit ve çok sevimli bir şekli yoktur (*T-Ts ekseninin ortasından uzanan yatay bir çizgi çizer*).

Şimdi size bir pazarlama taktiği vereyim. Kitap ve dergi almaya, sinemaya gitmeye parası yetenler, fakir veya hasta insanlar hakkında anlatılanları dinlemeyi sevmezler, bu yüzden hikayenizi şuradan başlatın (*T-Ts ekseninin üstünü işaret ediyor*). Bu hikayeye defalarca rastlayacaksınız. İnsanlar bunu çok sever ve telif hakkı yoktur. Hikayenin adı "Delikteki Adam", fakat hikaye ne adam ne de delik hakkında olmayabilir. Konu: Birinin başı derde girer, sonra başı dertten kurtulur (*A çizgisini çizer*). Çizginin başladığı yerden daha yüksek bir noktada bitmesi tesadüf değildir. Bu okurlara cesaret verir.

Bir diğerinin adı "Oğlan Kıza Rastlar" fakat bunun kıza rastlayan bir oğlan hakkında olması şart değildir. (*B çizgisini çizmeye başlar*). Konu: Sıradan bir insan, sıradan bir günde gerçekten harika bir şeye rastlar: "Aman Tanrım, bu benim şanslı günüm!"... (*aşağıya inen bir çizgi çizer*). "Kahretsin!"... (*tekrar yukarıya doğru çıkan bir çizgi çizer*). Ve tekrar yukarı çıkar.

Şimdi, gözünüzü korkutmak istemem, fakat Cornell'de okuyarak kimyager olduktan sonra, savaşın bitiminde Chicago Üniversitesinde antropoloji okudum ve sonuç-

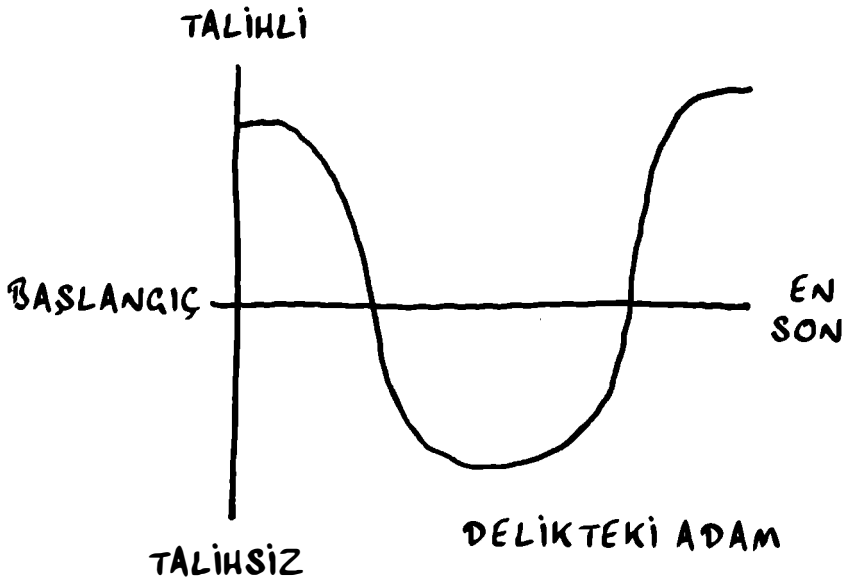
TALİHLİ
BAŞLANGIÇ
EN SON
TALİHSİZ
DELİKTEKİ ADAM

ta bu alanda yüksek lisans derecesi aldım. Saul Bellow da benimle aynı bölümde idi ve ikimiz de hiç araştırma gezisi yapmadık. Buna karşılık kimi gezileri kuşkusuz hayal ettik. Etnografların, vaizlerin ve araştırmacı gezginlerin – şu emperyalistlerin - ilkel insanlar hakkında ne biçim hikayeler topladıklarını öğrenmek için onlarla ilgili çalışmaları araştırmak amacıyla kütüphaneye gider oldum. Antropoloji yüksek lisans derecesi almak benim için zaten büyük bir hataydı çünkü ilkel insanlara hiç tahammülüm yoktur – o kadar aptaldırlar ki. Yine de dünyanın her bir köşesindeki ilkel insanlardan toplanmış bu hikayeleri birbiri ardına okudum ve onlar buradaki B-E ekseninde olduğu gibi ölümüne dümdüzdüler. Öyleyse tamam. İlkel insanlar berbat hikayeleriyle kaybetmeyi hak ediyorlar. Gerçekten de geriler. Şu hikayelerimizdeki harika düşüş ve yükselişlere bakın.

Bugüne dek anlatılmış en sevilen hikayelerden biri şu aşağılardan başlar (*B-E ekseninin altından C çizgisini başlatır*). Bu umutsuz insan kim? On beş on altı yaşlarında annesi ölmüş bir kız, neden morali bozuk olmasın? Ve babası neredeyse hemen, iki kötü kızı olan korkunç bir cadalozla evlendi. Bunu duymuş muydunuz?

Sarayda bir parti veriliyor. Üvey kız kardeşlerine ve korkunç üvey annesine hazırlanmaları için yardım etmek zorunda fakat kendisi evde kalacak. Şimdi daha da mı üzgün? Hayır, o zaten kalbi kırılmış küçük bir kız. Annesinin ölümü ona yetiyor. Hiçbir şey bundan daha kötü olamaz. Pekala, hepsi partiye gitmek için çıkıyorlar.

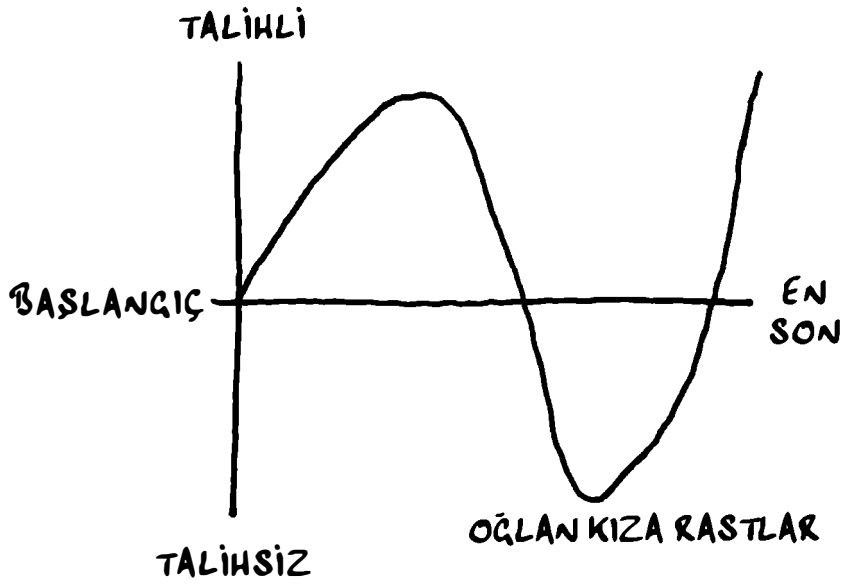
TALİHLİ
BAŞLANGIÇ
EN SON
TALİHSİZ
OĞLAN KIZA RASTLAR

Bir peri olan vaftiz annesi beliriyor (*küçük bir yükseliş çiziyor*), ona külotlu çorap, rimel ve partiye gidebilmesi için bir vasıta veriyor.

Saraya gelince balonun en güzeli o oluyor (*çizgiyi yukarı doğru çiziyor*). O kadar ağır bir makyajı var ki akrabaları onu tanımıyorlar bile. Ve söz verildiği gibi saat on ikiyi çalınca her şey yine yok oluyor (*çizgiyi aşağı doğru çiziyor*). Saatin on iki kez çalması fazla zaman almıyor ve düşüşe geçiveriyor. Aynı seviyeye mi düşüyor? Elbette ki hayır. Bundan böyle ne olursa olsun prensin ona aşık olduğunu ve balonun en güzeli olduğunu hep hatırlayacak. Böylece ne olursa olsun hayli yükselmiş bir düzeyde sürüklenip gidiyor, sonra ayakkabı ayağına uyuyor ve ölçülemeyecek derecede mutlu oluyor (*çizgiyi yukarı doğru çizip sonsuzluk işareti koyuyor*).

Şimdi, bir Kafka hikayesi var (*T-Ts ekseninin altına doğru bir yerden D çizgisini çiziyor*). Genç bir adam, oldukça itici, pek yakışıklı da değil. Can sıkıcı akrabaları var ve yükselme imkanı olmayan birçok işte çalışmış. Kız arkadaşını dansa götürecek veya bir arkadaşıyla bir bira içecek kadar bile para kazanmıyor. Bir sabah kalkıyor, yine işe gitme zamanı ama o hamam böceğine dönüşmüş (*çizgiyi aşağı doğru çizip sonsuzluk işareti yapıyor*). Çok karamsar bir hikaye.

Tasarladığım bu sistem, edebiyatı değerlendirmekte bize yardımcı olur mu, mesele bu. Belki gerçek bir başyapıt böyle tasarlanmış bir çarmıha gerilemez. *Hamlet*'e ne dersiniz? Bence bayağı iyi bir eser. Aksini iddia edecek

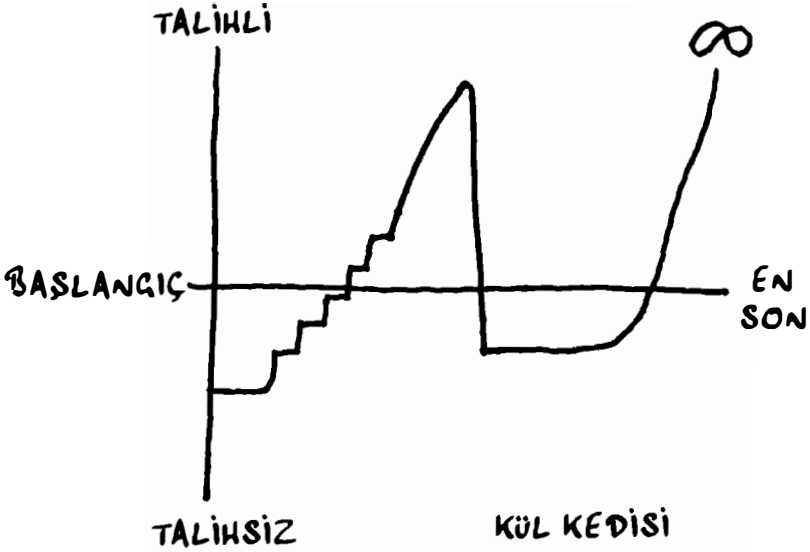
TALİHLİ
∞
BAŞLANGIÇ
EN SON
TALİHSİZ
KÜL KEDİSİ

olanınız var mı? Yeni bir çizgi çizmeme gerek yok çünkü Hamlet'in durumu Kül Kedisi'ninkiyle aynı, sadece cinsiyetler yer değiştirmiş.

Babası daha yeni ölmüş. Umutsuzluk içinde. Ve annesi alelacele aşağılık bir herif olan amcasıyla evleniyor. Böylece, Hamlet Kül Kedisi ile aynı seviyelerde seyrederken arkadaşı Horatio ona "Hamlet dinle, şu duvarın orada bir şey var, iyisi mi sen onunla bir konuş. Oradaki baban" diyor. Böylece Hamlet kalkıp gidiyor ve biliyorsunuz işte, neredeyse gerçek gibi görünen hayaletle konuşuyor. Bu nesne şöyle söylüyor: "Ben senin babanım, cinayete kurban gittim, intikamımı almalısın, bunu amcan yaptı. Bak, nasıl oldu anlatayım."

Pekala, bu iyi haber miydi yoksa kötü mü? Bugün bile o hayaletin Hamlet'in gerçek babası olup olmadığını bilmiyoruz. Ruh çağırma seanslarıyla haşır neşir olduysanız etrafta dolaşan kötü ruhların size her türlü şeyi söyleme eğiliminde olduklarını ve onlara inanmamanız gerektiğini bilirsiniz. Ruhlar alemini herkesten daha çok bilen Madam Blavatsky bir hayaleti ciddiye almanın aptallık olacağını çünkü bunların genellikle kötü olduğunu ve çoğunlukla da cinayete kurban giden, intihar eden veya bir şekilde hayatta büyük haksızlıklara uğramış insanların ruhları olduklarını ve intikam peşinde koştuklarını söyledi.

Bu yüzden, bu nesne gerçekten Hamlet'in babası mı değil mi, veya bu iyi haber mi kötü haber mi, bilmiyoruz. Hamlet de bilmiyor. Ama tamam diyor, bunu kontrol

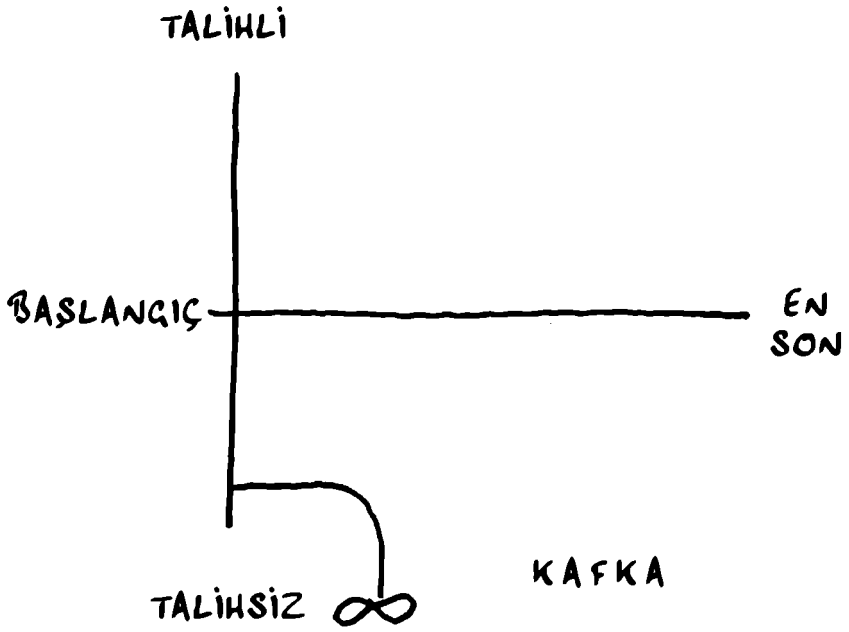
TALİHLİ
BAŞLANGIÇ
EN SON
TALİHSİZ
KAFKA

etmenin yolunu biliyorum. Hayaletin amcamın babamı öldürüşünü anlattığı gibi rol yapacak aktörler kiralarım, bu oyunu sahneletirim ve amcamın buna nasıl bir tepki verdiğini görürüm. Böylece oyunu sahneletiyor. Tabii Perry Mason gibi olmuyor. Amcası çıldırarak, "B-b-en, ben. Beni yakaladın, beni yakaladın. Ben yaptım. Ben yaptım" demiyor. Çaba başarısız oluyor. Ne iyi haber ne de kötü. Bu başarısızlıktan sonra perde kımıldıyor, Hamlet annesiyle konuşmayı kesiyor ve perdenin arkasında amcası var zannederek, "Yeter artık, bu kadar kararsız olmaktan bıktım usandım" diyerek ince kılıcını perdeye saplıyor. Pekala, kim yere düşüyor? Şu geveze, Polonius. Şu Rush Limbaugh.* Ve Shakespeare onu harcanabilir bir aptal olarak görüyor.

Salak ana babalar, Polonius'un çocuklarına verdiği öğüdün, tüm ana babaların çocuklarına daima vermeleri gereken öğüt olduğunu düşünürler. Oysa bu, verilebilecek en aptalca öğüttür ve Shakespeare bile bunu çok komik buluyordu.

"Ne borç al ne de borç ver." Fakat hayat dediğiniz nedir ki! Sonsuz bir borç alıp ve borç verme işleminden ibaret değil mi?

"Her şeyden öte, kendine karşı dürüst ol." Tam bir egoist ol!

Ne iyi haber ne kötü haber. Hamlet yakalanmadı. O bir prens. İstediğini öldürebilir. Böylece yaşayıp gider ve

* Amerika'nın en popüler radyo programcısı. Konservatif olarak tanınır - e.n

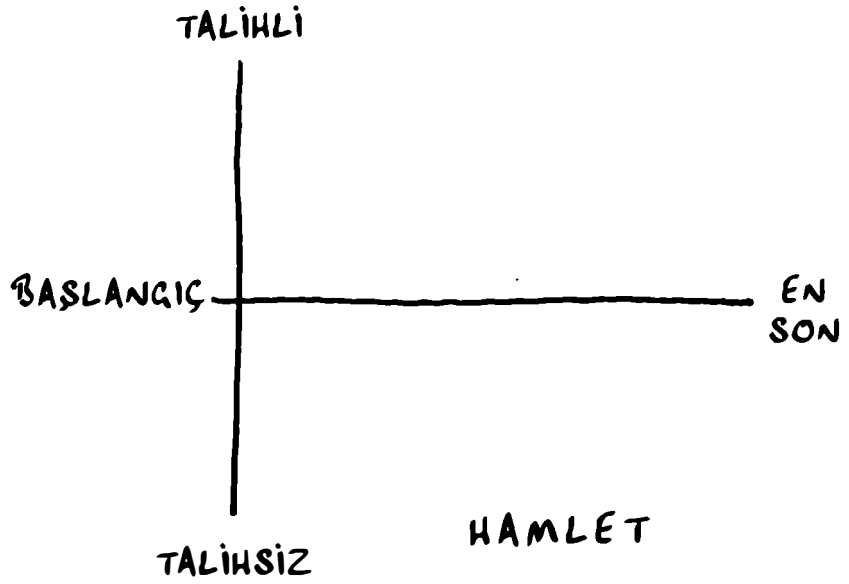
TALİHLİ
BAŞLANGIÇ
EN SON
TALİHSİZ
HAMLET

sonunda bir düelloda öldürülür. Şimdi, cennete mi gitti yoksa cehenneme mi? Amma fark eder. Kül Kedisi mi, Kafka'nın hamam böceği mi? Shakespeare'in benden daha fazla cennete veya cehenneme inandığını zannetmiyorum. Bu yüzden de bunun iyi haber mi yoksa kötü haber mi olduğunu bilmiyoruz.

İşte size Shakespeare'in herhangi bir Arapaho Yerlisi kadar kötü bir masalcı olduğunu gösterdim.

Fakat Hamlet'i başyapıt olarak kabul etmemizin bir sebebi var: Shakespeare bize doğruyu söyledi ve bu iniş çıkışlarda insanlar bize nadiren doğru söylerler (*karatahtayı işaret ediyor*). Aslında hayata dair öyle az şey biliyoruz ki, neyin iyi, neyin kötü olduğunu bile bilmiyoruz.

Eğer ölürsem – Tanrı korusun – cennete gidip bir yetkiliye şunu sormak isterim, "Hey, hangisi iyiye alâmetti, hangisi kötüye alâmet?"

.

SİZİ BİLMEM,
AMA BEN
KURALLARI OLMAYAN
BİR DİNE SAHİBİM.
KUTSAL OLMAYAN
DÜZENSİZLİK
MEZHEBİNE
BAĞLIYIM.
BİZ KENDİMİZE
"EBEDİ ŞAŞKINLIĞIN
KUTSAL ANASI"
DİYORUZ.

4

Size bazı haberlerim var.

Hayır, Başkanlığa aday değilim, gerçi bir cümlenin eksiksiz olması için hem öznesi hem de fiili olması gerektiğini biliyorum.

Çocuklarla yattığımı da itiraf etmeyeceğim. Buna rağmen şunu söylemeliyim: Karım, yattığım herkesten çok daha yaşlıdır.

Haber şu: Pall Mall sigaralarını üreten Brown & Williamson Tütün Şirketine bir milyar papellik dava açacağım!

On iki yaşımdan başlayarak filtresiz Pall Mall'dan başka sigarayı zincirleme içmedim. Ve yıllar var ki, Brown & Williamson hem de paketin üzerine yazarak, beni öldürmeyi vaat ediyor.

Ama artık seksen iki yaşıma geldim. Eksik olmayın, sizi pislikler. Hayatta isteyebileceğim en son şey, tüm gezegenin en güçlü üç kişisinin adlarının Bush, Dick ve Colon olduğu bir zamanda yaşıyor olmamdı.

Hükümetimiz uyuşturucu ile savaşıyor. Bu elbette hiç uyuşturucu olmamasından çok daha iyi bir şey. Yasaklar hakkında söylenen buydu. 1919'dan 1933'e kadar alkollü içecekler üretmenin, bir yerden bir yere taşımanın veya satmanın kanuna tamamen aykırı olduğunu ve Indiana gazetesi mizah yazarı Ken Hubbart'ın "Yasaklar, hiç alkol olmamasından daha iyidir" dediğini biliyor musunuz?

Ama şunu iyi anlayın: Bütün maddeler arasında en çok kötüye kullanılan, bağımlılık yapan ve zarar veren ikisi tamamen yasal.

Birisi, tabii ki etil alkol. Başkan George W. Bush, kendisi de kabul ettiği gibi ve en az on altı yaşından kırk yaşına kadar birçok kereler çarpılmış, kafayı bulmuş veya tamamen bilincini kaybetmişti. Kırk yaşına geldiğinde, söylediğine göre İsa Mesih ona görünerek içkiyi ve içkiyle gargara yapmayı bıraktırıyor.

Diğer sarhoşlar da pembe filler görmüşlerdi.

Benim yabancı madde kullanmamın tarihçesine gelince, ben eroin, kokain, LSD vesaire konusunda tam bir korkaktım, bunların beni uçurumun kıyısına getire-

ceğinden korkuyordum. Bir seferinde sırf sosyalleşmek için Jerry Garcia ve Grateful Dead grubuyla marihuana içmiştim. Beni hiçbir şekilde etkilemedi, ben de bir daha içmedim. Ve Tanrının bir lütfü, veya her neyse, alkolik değilim, aslında tamamen gen meselesi. Ara sıra birkaç kadeh içki içerim, bu akşam da öyle yapacağım. Ama iki, sınırımdır. Sorun yok.

Tabii dile düşecek kadar sigara tiryakisiyim. Bu şeylerin beni öldürmesini umuyorum. Bir ucunda ateş diğer ucunda bir aptal.

Ama size bir şey söyleyeceğim: Bir keresinde öylesine kafayı buldum ki, en iyi kokainle bile kıyaslanamaz. Sürücü ehliyetimi ilk aldığımdaydı – ey dünya kendini kolla, Kurt Vonnegut geliyor!

O zamanlar arabam, hatırladığım kadarıyla bir Studebaker'dı, bugünün neredeyse bütün taşıma araçları ve diğer makineleri, elektrik üreten santralleri ve kazanları gibi, uyuşturucunun en çok kötüye kullanılanı, bağımlılık yapanı ve zarar vereni ile işliyordu: Fosil yakıtları.

Siz dünyaya geldiğinizde, hatta ben dünyaya geldiğimde sanayi dünyası ümitsizce fosil yakıtlarına bağlanmıştı, şimdi çok yakında hepsi bitecek. Ani yoksunluk.

Size gerçeği söyleyebilir miyim? Öyle ya, bu bir televizyon haberi falan değil ki. İşte benim gerçekle ilgili düşüncem: Hepimiz durumu inkar eden fosil yakıt bağımlılarıyız. Ve, ani yoksunlukla yüz yüze gelmek üzere olan birçok bağımlı gibi şimdi liderlerimiz bağımlı oldu-

ğumuz bu maddeden kalan neyse onu ele geçirmek için korkunç suçlar işliyorlar.

Bu sonun başlangıcı neydi? Kimileri Adem ve Havva ve bilgi ağacının elması olduğunu söyleyebilir, kuşkusuz bir kandırılma davası. Ben, başlangıcın Yunan mitolojisinde ateşi Zeus'dan çalarak insanlara veren tanrıların oğlu ve bir titan olan Prometheus'tur diyorum. Tanrılar öyle kızdılar ki onu çırılçıplak, sırtı dönük olarak bir kayaya zincirlediler ve kartallar ciğerini yesin diye orada bıraktılar. "Evladını dövmeyen dizini döver."

Ve şimdi tanrıların böyle yapmakta haklı oldukları açıkça görülüyor. Yakın kuzenlerimiz olan goriller, orangutanlar, şempanzeler ve Asya maymunları bugüne kadar çiğ bitkileri yiyerek gayet güzel yaşamışlarken, biz sadece sıcak yemek hazırlamakla kalmayıp bir zamanlar yaşam destek sistemi sunan bu yararlı gezegeni iki yüz yıldan daha kısa bir sürede özellikle fosil yakıtlarla termodinamik bir alem yaratarak tamamen tükettik.

Michael Faraday adlı İngiliz ilk elektrik jeneratörünü daha yüz yetmiş iki yıl önce yaptı.

Alman Karl Benz içten yanmalı motorlu ilk otomobili yapalı sadece yüz on dokuz yıl oldu.

Şimdi kuru bir delikten ibaret olan ABD'deki ilk petrol kuyusunu Titusville, Pennsylvania'da Edwin L.Drake sadece yüz kırk beş yıl önce açtı.

Ve tabii Amerikalı Wright kardeşler sadece yüz bir yıl önce ilk uçağı yaparak onunla uçtular. Benzinle işliyordu.

Karşı konulamaz bu alem hakkında konuşmak mı istiyorsunuz?

Bubi tuzağı.

Fosil yakıtlar çabucak alev alır! Evet, ve bizler şimdilerde neredeyse son nefeslerini, damlalarını ve parçalarını ateşliyoruz. Bütün ışıklar sönmek üzere. Artık elektrik yok. Her tür taşımacılık durmak üzere ve Dünya gezegeni çok yakında kafatasları, kemikler ve işe yaramayan makinelerden bir kabuğa sahip olacak.

Artık hiç kimsenin elinden bir şey gelmez. İş işten geçti.

Eğlenceyi bozmayın, ama gerçek şu: Hava ve su dahil gezegenimizin kaynaklarını sanki yarın yokmuşçasına heba ettik ve artık bir yarın olamayacak.

İşte mezuniyet balosu bitiyor, ama henüz yolun yarısında bile değiliz...

EVRİM
ÖYLE YARATICI Kİ,
ZÜRAFALARA BU
SAYEDE
SAHİP OLDUK.

5

Haydi, şimdi biraz eğlenelim. Seks hakkında konuşalım. Kadınlar hakkında konuşalım. Freud kadınların ne istediklerini bilmediğini söylemişti. Ben ne istediklerini biliyorum: Konuşabilecekleri bir sürü insan. Hangi konuda konuşmak isterler? Her şeyi konuşmak isterler.

Erkekler ne isterler? Bir sürü ahbap isterler ve keşke insanlar bize bu kadar kızmasa derler.

Niçin günümüzde bu kadar çok insan boşanıyor? Çünkü artık çoğumuzun büyük aileleri yok. Bir zamanlar bir çift evlendiğinde, gelinin her konuda konuşabile-

ceği çok daha fazla insan vardı. Damadın aptal fıkralar anlatacağı çok daha fazla ahbabı vardı.

Az ama çok az Amerikalı hâlâ büyük bir aileye sanip. Navaho'lar gibi. Kennedy'ler gibi.

Şimdilerde çoğumuz, eğer evlenirsek, öteki için alt tarafı bir kişi daha demek. Damat bir arkadaş daha ediniyor, ama kadın. Kadının her konuda konuşabileceği bir kişisi daha var, ama erkek.

Günümüzde bir çift tartıştığında, bunun para, güç veya seks hakkında veya çocukların yetiştirilişiyle ilgili veya, şu veya bu nedenle olduğunu düşünebilirler. Gerçi fark etmeseler de, aslında birbirlerine söyledikleri şu: "Sen yeterince kalabalık değilsin."

Bir koca, bir karı ve birkaç çocuk aile değildir. Son derecede kırılgan bir hayatta kalabilme birliğidir.

Bir seferinde Nijerya'da bir adama rastlamıştım, oldukça iyi tanıdığı altı yüz akrabası olan bir İbo. Karısının bir bebeği olmuştu, büyük aileler için en büyük müjde.

Bebeği bütün akrabalarıyla tanıştırmaya götüreceklerdi, her yaşta, her boyda ve her biçimde İbo'larla. Hatta diğer bebeklerle de tanışacaktı, kendisinden fazla büyük olmayan kuzenleriyle. Yeterince büyük ve sağlam olan herkes ona dokunacak, kucaklayacak, ona agucuklar yapacak ve ne kadar sevimli veya ne kadar yakışıklı olduğunu söyleyecekti.

O bebeğin yerinde olmak istemez miydiniz?

Bir sihirli değnek sallayarak her birinize bir geniş aile vermeyi, sizi bir İbo veya bir Navaho - veya bir Kennedy yapmayı elbette çok arzu ederim.

Şimdi, kendilerini cesur, çok hoş, küçük bir çift zanneden George ve Laura Bush'u ele alın. Etrafları hepimizde olması gereken muazzam büyük bir aileyle sarılmış – demek istediğim hakimler, senatörler, gazete editörleri, avukatlar, bankerler. Yalnız değiller. Bu kadar rahat olmalarının bir nedeni, büyük bir ailenin üyeleri olmalarıdır. Ve ben sahiden, Amerika'nın bütün vatandaşlarımıza uzun vadede büyük aileler sağlamanın bir yolunu bulacağını umuyorum – yardım isteyebilecekleri kocaman bir grup insan.

Ben Alınan asıllı bir Amerikalıyım, Alman-Amerikalıların hâlâ endogamik evlilikler yaptığı, kendi aralarında evlendikleri zamanlara ait bir safkan. Bir Anglo-Amerikan olan Jane Marie Cox'a 1945 yılında evlenme teklif ettiğimde amcalarından birisi ona, gerçekten de "bu Almanlarla karışmayı istiyor mu" diye sormuştu. Evet, hatta bugün bile Alman-Amerikalılarla Anglo-Saksonlar arasından bir tür San Andreas fay hattı geçer, ama gittikçe zayıflayarak.

Nedeninin, İngilizlerin ve Amerikalıların Almanlara karşı savaşırken, fay hattının cehennemin ağzı kadar geniş ve derin yarıldığı Birinci Dünya Savaşı olduğunu

düşünebilirsiniz, gerçi hiçbir Alman-Amerikalı vatan hainliği yapmamıştı. Aslında çatlak ilk kez benim bütün göçmen atalarımın buraya gelerek Indianapolis'e yerleştikleri İç Savaşta kendini gösterdi. Atalarımdan birisi bir çarpışmada bacağını kaybederek Almanya'ya geri döndü ama kalanlar çılgın gibi zengin oldular.

Onlar, bugünkü çokuluslu şirket oligarşilerimiz gibi, bu koskoca dünyanın neresinde olursa olsun bulabilecekleri en ucuz ve en uysal işçileri isteyen Anglo-Saksonların hüküm sürdüğü bir dönemde geldiler. Bu insanlar için aranan nitelikler, şimdiki gibi o zaman da, Emma Lazarus'un 1883'de sıraladıklarıydı: "Yorgun", "fakir", "sürü gibi", "sefil", "evsiz" ve "rüzgarda savrulmuş". O zamanlar böyle insanların ithal edilmesi gerekiyordu. Bugün olduğu gibi, işler onların çok mutsuz oldukları yerlere gönderilemiyordu. Evet, ve gelebildikleri her türlü yolla geliyorlardı, on binlerle.

Ama geriye bakınca, sefaletin gelgitleri içindeki Anglo-Saksonlara bu durum, eğitimli, iyi beslenmiş, yatırım yapacak parası olan orta sınıf Alman işadamları ve aileleri ile dolu bir Truva atı gibi görünmüş olmalı. Anne tarafından bir akrabam Indianapolis'de bira üreticisi olmuş. Ama bira imalathanesini inşa etmeyip satın almış! Öncülük diye buna denir. Bu insanların ne soykırımlarda ne de etnik temizlikte yer almamış olmaları da burayı onlar açısından bakir bir kıta yaptı.

İş yerinde İngilizce, evde Almanca konuşan, suça bulaşmamış bu insanlar en yoğun olarak, Indianapolis, Milwaukee, Chicago ve Cincinnati'de başarılı işler kur-

makla kalmayıp kendi bankalarını, konser salonlarını, sosyal kulüplerini, spor salonlarını, restoranlarını, malikanelerini ve yazlık evlerini de kurarak, Anglo-Saksonları haklı olarak "Burası *kimin* ülkesi yahu?" diyecek kadar merakta bıraktılar.

BURAYA,
YERYÜZÜNE
AVARE AVARE
DOLAŞMAK
İÇİN GELDİK.
SANA BUNDAN
FARKLI BİRŞEY
SÖYLEYEN
OLURSA
ALDIRMA.

6

Bana Luddist demişlerdi.

Bunu memnuniyetle karşılıyorum.

"Luddist"in ne olduğunu biliyor musunuz? Yenilikçi acayip aletlerden nefret eden kişi demek. Ned Ludd on dokuzuncu yüzyılın başlarında İngiltere'de birçok yeni aleti kıran bir tekstil işçisiydi – onu işinden edecek olan mekanik dokuma tezgahlarını, kendi özel yetenekleriyle ailesini doyurmasını, giydirmesini ve başını sokacak bir yer bulmasını imkansız kılanları. 1813 yılında İngiltere hükümeti on yedi adamı "makineleri kırmaktan" idam etti ve buna "idamlık suç" dediler.

Bugün, savaş başlıklarında Hidrojen bombaları olan

Poseidon füzeleri ile donatılmış nükleer denizaltılar gibi acayip aletlerimiz var. Ve bilgisayar gibi, sizi kendiniz olmamaya kandıran aletler var. Bill Gates "Bekleyin, bilgisayarınızın nasıl gelişeceğini görürsünüz" diyor. Ama gelişmesi gereken sizsiniz, kahrolası aptal bilgisayar değil. Ne olabileceğinize gelince, yaptığınız iş sayesinde ortaya çıkacak, siz doğarken belirlenmiş bir mucizesiniz.

Kalkınma beni yerle bir etti. Benden, iki yüz yıl önce Ned Ludd'a dokuma tezgahının ifade ettiği şeyi geri aldı. Daktilomu demek istiyorum. Artık hiçbir yerde bulunmuyor. Sırası gelmişken, *Huckleberry Finn* daktiloyla yazılmış ilk kitaptı.

Eskiden, o kadar da eski değil, ben de daktiloyla yazardım. Yirmi sayfa kadar yazdıktan sonra kurşun kalemle düzeltmeler yapardım. Sonra bir sekreter olan Carol Atkins'i çağırırdım. Düşünebiliyor musunuz? O, şu '60'larda seks ve uyuşturucu olaylarıyla ünlenen Woodstock'da yaşıyordu. (Bu olaylar aslında yakınlardaki Bethel kasabasında oluyordu ve oraya gittiğimi hatırlıyorum diyenlerin hiç biri orada değildi.) Sonra ben Carol'u arayıp, onunla konuşurdum, "Merhaba Carol. Ne var ne yok? Sırtın nasıl oldu? Mavi kuşlar geldiler mi?" Karşılıklı havadan sudan konuşurduk – insanlarla konuşmaya bayılırım.

Kocasıyla mavi kuşları kendilerine alıştırmaya çalışıyorlardı. Eğer siz de mavi kuşları kendinize alıştırmayı denediyseniz bilirsiniz, kuş evini yerden sadece bir metre yükseğe ve genellikle de bahçe sınırındaki çitin üzerine koyarsınız. Bu mavi kuşlardan birkaç tanesi nasıl hâlâ ya-

şıyor, bilmiyorum. Benim yaşadığım yerde hiç şansları yoktu, benim de öyle. Her neyse, çene çalarız ve sonunda ben, "Baksana, birkaç sayfam var. Hâlâ daktilo yazıyor musun?" derim. Elbette yazıyormuş. O kadar özenli yazacağından eminim ki, bilgisayarda yazılmış gibi duracak. "Umarım postada kaybolmaz" diye eklerim. O da, "Postada hiçbir zaman hiçbir şey kaybolmaz" der. Ve aslında benim tecrübem de bunu gösteriyor. Bugüne kadar hiçbir şey kaybetmedim. İşte, artık o da bir Ned Ludd. Daktilo yazmasının hiçbir değeri yok.

Her neyse, sayfalarımı bir araya topluyor ve çelikten yapılmış şu nesneyi alıyorum. Ona ataç diyorlar. Tabii sayfalarımı numaralamaya dikkat ederek onları tutturuyorum. Böylece, evden çıkmak üzere aşağı kata iniyorum, foto muhabiri ve o zamanlar tam bir ileri teknoloji delisi olan, ki şimdi daha da abarttı, karım Jill Krementz'in yanından geçiyorum. "Nereye gidiyorsun?" diye sesleniyor. Genç kızken en çok Nancy Drew'un gizemli hikayelerini okumayı severdi, biliyorsunuz işte, şu kız detektif. Onun için kendini tutamayarak soruyor, "Nereye gidiyorsun?" Ve ben, "Zarf almaya dışarıya çıkıyorum" diyorum. O da, "Ama sen fakir değilsin ki. Niçin bin tane zarf almıyorsun? O zaman eve kadar getirirler, sen de hepsini bir dolaba koyarsın" diyor. Ve ben "Şışşt" diyorum.

Sonra merdivenlerden iniyorum. Burası New York şehrinde, İkinci ve Üçüncü Bulvarlar arasındaki 48nci Cadde. Caddenin karşısındaki dergi, piyango bileti ve kırtasiye malzemesi satan şu gazete bayiine gidiyorum. Ellerindeki stokları iyi bilirim. Oradan bir zarf, kalın

kahverengi bir zarf alıyorum. Bu zarfı yapan her kimse, sanki benim ne boyutta kağıt kullandığımı biliyor. Sıraya giriyorum çünkü orada piyango biletleri, şeker falan alan insanlar var, onlarla çene çalıyorum. "Piyangodan her hangi bir ikramiye kazanan birini tanıyor musunuz?" diye soruyorum. Ve, "Ayağınıza ne oldu?" diye.

Sonunda sıra bana geliyor. Bu dükkanın sahipleri Hindu. Tezgahın arkasındaki kadının iki gözünün ortasında bir mücevher var. Şimdi, bunun için bile oralara gitmeye değmez mi? Ona soruyorum: "Son zamanlarda hiç büyük ikramiye kazanan oldu mu?" Sonra zarfın parasını ödüyorum. Yazdıklarımızarfa koyuyorum. Zarfın kapağındaki deliğe geçirilmek üzere bir çift metal çatal boynuz var. Daha önce hiç görmemiş olanlar için, kahverengi zarfları kapatmanın iki yolu vardır. Ben her ikisini de kullanırım. Önce zamkı yalıyorum – bu oldukça seksidir. Küçük ince metal çubuğu delikten geçiriyorum – ona ne isim verdiklerini hiç bilemedim. Sonra da zarfın kapağını yapıştırıyorum.

Bir blok ötede, 47nci Cadde ile İkinci Bulvarın köşesindeki postaneye gidiyorum. Burası Birleşmiş Milletlere çok yakın ve etrafta dünyanın her köşesinden gelmiş bir sürü tuhaf insan var. İçeriye giriyorum ve yine herkes sıraya diziliyor. Tezgahın arkasındaki kadına gizliden aşığım. O bunu bilmiyor. Karım biliyor. Bu konuda bir şey yapacağım yok. Öyle tatlı ki. Ancak belden yukarısını görebiliyorum çünkü hep tezgahın arkasında. Ama her gün belden yukarısı bizi neşelendirecek bir şeyler yapıyor. Bazen saçları kıvır kıvır oluyor. Bazen de onla-

rı dümdüz fönletiyor. Bir gün siyah ruj sürmüştü. Hepsi çok heyecan verici ve onun büyük cömertliği, sadece bizleri, dünyanın dört bir yanından gelen insanları neşelendirmek için yapıyor bunları.

Sırada bekliyorum ve "Hey, şu konuştuğunuz neceydi? Urduca mı?" diyorum. Hoş sohbetlerim oluyor. Bazen de olmuyor. Şu da var: "Burayı beğenmiyorsanız neden o geldiğiniz küçük muz diktatörlüklerinize geri dönmüyorsunuz?" Bir keresinde orada ayaküstü soyulmuştum ve bir polise olanları anlatmak zorunda kalmıştım. Her neyse, sonunda sıra bana geliyor. Onu sevdiğimi belli etmiyorum. İfadesiz bir yüz takınıyorum. Bir kavuna baksa daha iyi, yüzüm o kadar az şey söylüyor ki, ama kalbim delicesine çarpıyor. Ve ona zarfı uzatıyorum, tartıyor, çünkü üzerine yeterli miktarda pul yapıştırarak onaylamasını istiyorum. Eğer pulların sayısını yeterli bulup damgalarsa, iş tamamdır. Zarfı bana geri gönderemezler. Pulları alıp zarfın üzerine Woodstock'taki Carol'un adresini yazıyorum.

Sonra dışarıya çıkıyorum, orada bir posta kutusu var. Sayfaları kocaman mavi kurbağanın ağzından içeriye atıyorum. Bana "Kurbağa Ribbit" diyor.

Ve eve gidiyorum. Müthiş iyi vakit geçirmişim.

Elektronik topluluklar hiçbir şey inşa edemezler. Sonunda elleriniz boş kalır. Biz dans eden hayvanlarız. Kalkmak, dışarı çıkmak ve bir şeyler yapmak ne güzeldir. Avare avare dolaşmak için Dünyaya geldik. Kimsenin size farklı bir şey söylemesine izin vermeyin.

ARAPLARIN
APTAL OLDUĞUNU MU
DÜŞÜNÜYORSUNUZ?
RAKAMLARIMIZI BİLE
ONLARDAN ALDIK.
ROMEN
RAKAMLARIYLA
UZUN BİR BÖLME
İŞLEMİ
YAPMAYI BİR
DENEYİN BAKALIM.

7

11 Kasım 2004'de seksen iki yaşına girdim. Bu kadar yaşlı olmak nasıl bir duygu mu? Artık kaldırıma paralel park etmem bir felaket, lütfen park etmeye çalışırken beni seyretmeyin. Ve yerçekimi eskiden olduğundan çok daha az dostane ve yönetilebilir oldu.

Benim yaşıma geldiğinizde, eğer gelebilirseniz ve eğer ürediyseniz, kendileri orta yaşa gelmiş olan çocuklarınıza şu soruyu sorarken bulacaksınız kendinizi: "Bu hayatın anlamı ne?" Benim yedi çocuğum var, üçü yetim kalan yeğenlerim.

Yaşam hakkındaki bu önemli soruyu pediatri uzmanı olan oğluma sordum. Dr. Vonnegut artık sendeleyen yaşlı babasına şunu söyledi: "Baba, işin içinden çıkmak için birbirimize yardım edeceğiz diye yaşıyoruz, bu iş her ne ise."

Hükümetimiz, şirketlerimiz, medyamız, dini ve hayır kurumlarımız ne kadar yoz, açgözlü ve kalpsiz olurlarsa olsunlar müzik yine de muhteşem olacak.

Eğer ölecek olursam, Tanrı korusun, mezar taşıma şöyle yazsınlar:

TANRININ VARLIĞINA
KANIT OLARAK
SADECE MÜZİĞE
İHTİYAÇ DUYMUŞTU

Şimdi, Vietnam'daki feci ahmakça savaşımız sırasında müzik gün geçtikçe güzelleşti, daha iyi, çok daha iyi oldu. Sahi bu arada, biz savaşı kaybettik. İnsanlar bize oradan tekmeyi basana kadar Hindiçin'de düzen sağlanamadı. O savaş sadece milyonerlerden milyarderler yarattı. Bugünkü savaş milyarderlerden trilyonerler yaratıyor. Gelişme diye buna derim işte.

Peki nasıl oluyor da işgal ettiğimiz ülkelerdeki insanlar, üniformalarını giyip silahlı tanklar ve helikopterlerle hanımefendi ve beyefendi gibi savaşamıyorlar?

Müziğe geri dönelim. Müzik herkesi, müzik olmasaydı olacağından daha çok hayata bağlıyor. Savaş karşıtı olmama rağmen askeri bandolar bile beni neşelendirir. Strauss'u, Mozart'ı ve ötekileri gerçekten severim, fakat Afrika kökenli Amerikalılar daha kölelikten kurtulmamışken tüm dünyaya öyle paha biçilmez bir armağan verdiler ki, birçok yabancının şimdi bizi birazcık olsun sevmesinin neredeyse tek nedeni budur. Dünyayı kasıp kavuran depresyon salgınını tedavi edecek bu özel çare, 'blues' denilen bu armağandır. Bugünün tüm popüler müziği – caz, swing, be-bop, Elvis Presley, Beatles, Stones, rock and roll, hip-hop ve daha birçokları – blues'dan esinlenerek yapılmıştır.

Dünyaya bir armağan mı? Dinlediğim en iyi rhythm-and-blues gruplarından birisi de Polonya'da Krakow'daki bir kulüpte çalan Finlandiyalı üç erkek ve bir kızdı. Birçok başka şeyin yanısıra caz tarihçisi ve birçok şeyin yanı sıra Caz tarihcisi olan, arkadaşım harika yazar Albert Murray bana, bu ülkede kölelik yıllarında (bu vahşetin izlerinden kendimizi hiçbir zaman tamamen kurtaramayacağız) köle sahipleri arasındaki intihar oranının köleler arasındakinden çok daha fazla olduğunu söyledi.

Murray'e göre bunun nedeni kölelerin beyaz sahiplerinde olmayan depresyonla baş etme yollarına sahip olmalarıydı: Onlar Blues çalıp söyleyerek Koca Adam

İntihar'ı kovalayabilirlerdi. Yine bana doğruymuş gibi gelen başka bir şeyden daha söz ediyor. Blues, depresyonu bir evden belki tamamen atamaz ama onu çalındığı herhangi bir odanın köşesine sıkıştırabilir. Bunu lütfen hatırlayın. Yabancılar bizi cazımız için seviyorlar. Ve, şimdi bizden, sözüm ona herkese özgürlük ve adalet dağıttığımız için değil, kibrimiz ve küstahlığımız yüzünden nefret ediyorlar.

*

Indianapolis'de 43'no.lu James Whitcomb Riley ilkokuluna giderken yarının evlerinin, yarının gemilerinin, yarının uçaklarının resimlerini çizerdik. Gelecekle ilgili bir sürü hayal vardı. Tabii o zamanlar her şey durma noktasına gelmişti. Fabrikalar durmuştu, Büyük Depresyon başlamıştı ve sihirli kelime Refahtı. Bir gün Refah gelecek. O güne hazırlanıyorduk. İnsanların nasıl evlerde yaşayacaklarını hayal ediyorduk – ideal konutlar, ideal taşımacılık araçları.

Bugün asıl yeni olan, geçenlerde yirmi bir yaşına giren kızım Lily'nin tıpkı George W. Bush ve Saddam Hüseyin vs. gibi kendisini yakın tarihimizdeki kölelik sisteminin, AIDS salgınının, İzlanda fiyortlarının dibinde veya bir

yerlerde emir alır almaz roketler ve hidrojen bombalı savaş başlıklarıyla birçok erkek, kadın ve çocuğu radyoaktif is ve kemik ununa dönüştürecek mürettebatlarıyla pinekleyen nükleer denizaltıların mirasçısı olarak görmesidir. Bizim çocuklarımıza, savaşta olsun, barışta olsun yan ürünleri solunabilinecek, içilebilecek her türlü yaşamı destekleyen bir sistem olan bu gezegeni yok edecek bir teknoloji miras bırakıldı.

Fen bilimi okumuş olan ve bilim insanlarıyla konuşan herkes şimdi büyük bir tehlike içinde olduğumuzu fark ediyor. İnsanlar geçmişte de şimdi de her şeyi berbat ettiler.

Şimdi yüzleşeceğimiz en büyük gerçek (belki de hayatımın geri kalan kısmında beni sıkıcı birisi yapacak olan şey) bu gezegenin yaşayıp yaşamamasının insanların hiç umurlarında olmadığını düşünmemdir. Bana herkes, Anonim Alkolikler grubunun üyeleri gibi, hayatını günü gününe yaşıyormuş gibi geliyor. Ve fazladan birkaç gün yeterli. Torunları için bir dünya düşleyen çok az insan tanıyorum.

*

Yıllar önce öyle masumdum ki, benim neslimden bir-

çok insanın hayal ettiği insancıl ve makul bir Amerika olabilmemizin hâlâ mümkün olduğunu düşünüyordum. Büyük Depresyon sırasında çalışacak hiçbir iş yokken, böyle bir Amerika düşlemiştik. Ve sonra barış yokken, İkinci Dünya Savaşında bu rüya için savaşmış ve çoğu kez de ölmüştük.

Ama şimdi artık biliyorum ki Amerika'nın insancıl ve makul olmasına ihtimal yok. Çünkü güç insanı yozlaştırır ve mutlak güç mutlak olarak yozlaştırır. İnsanlar güçle körkütük sarhoş olan şempanzelerdir. Liderlerimize güç sarhoşu şempanzeler demekle, Orta Doğuda savaşan ve ölen askerlerimizin morallerini bozma tehlikesiyle karşı karşıya mı oldum? Onların moralleri, cansız birçok beden gibi, zaten paramparça edilmiş. Onlar benim çocukken hiç görmediğim muameleyi görüyorlar. Noel'de zengin bir çocuğa verilen oyuncaklar gibi davranılıyor onlara.

*

İnsan eliyle yaratılmış müthiş bir musibet sonrasında, 'İlgiliye' ithafıyla, ünlü bir Amerikalı tarafından bugüne kadar dile getirilmiş en akıllıca ve en ahlaklı duayı, savaş meydanlarının küçük olduğu o eski günlerde Gettysburg, Pennsylvania'da Abraham Lincoln etmişti. Bu meydan-

lar, bir tepedeki at sırtında adamlar tarafından tümüyle görülebilirlerdi. Sebep ve sonuç basitti. Sebep baruttu, potasyum nitrat, kömür ve sülfür karışımı. Sonuç, uçuşan metal parçalarıydı. Ya da bir süngü. Veya bir tüfek kabzası.

Abraham Lincoln, Gettysburg'da sessiz ölüm tarlalarıyla ilgili şunları söyledi:

> Biz bu toprakları adayamayız – vakfedemeyiz – kutsayamayız.
> Burada savaşmış ölmüş veya yaşayan bütün cesur askerler, bu toprakları bizim zavallı yüceltme veya alçaltma gücümüzün çok üzerinde kutsadılar.

Şiir! Savaş zamanında bile dehşet ve hüznü güzelmiş gibi göstermek mümkündü. Savaşı düşündüklerinde, Amerikalıların o zamanlar hâlâ onur ve itibar yanılsamaları vardı. İnsanın ' Hani, vardır ya' yanılsaması. Bu ismi ben koydum: 'Hani, vardır ya'

Ve parantez içinde, Lincoln'ün Gettysburg Konuşmasını, bu bölümde yüz veya daha fazla kelime aştığımı size söyleyebilir miyim? Boş konuşup lafı uzatmışım.

Eski moda araçlar veya üniversitelerde yeni icat edilmiş mekanizmalarla çok sayıda savunmasız insanı öldürmek ve bu yolla askeri veya diplomatik avantaj beklentisi içinde olmak pek de müthiş bir fikir olmayabilir.

İşe yarıyor mu?

Tabiri caizse, bu işin heveslileri, tutkunları bizim sakıncalı veya beter bulduğumuz bir siyasi liderin kendi halkı için merhamet duyabileceğini düşünüyorlar. Eğer kendilerine benzeyen ve aynı dili konuşan parçalanıp haşlanmış kadınları, çocukları ve yaşlı insanları, hatta akrabalarını görebilseler veya en azından onlardan bahsedildiğini duysalar ağlamaktan hiçbir şey yapamaz olurlardı. Benim anladığım kadarıyla teori böyle.

Eğer buna inanan birisi varsa o zaman hiç durmasın ve Noel Babayla diş perisini dış politikamızın ikonaları haline getirsin.

*

Şimdi, tam ihtiyacımız olduğu sırada Mark Twain ve Abraham Lincoln neredeler? Onlar Amerika'nın ortasındaki kırsalının çocuklarıydı ve her ikisi de Amerikan halkının kendisiyle dalga geçmesini ve gerçekten önemli,

gerçekten ahlaki esprileri takdir etmesini sağladılar. Bugün neler söylerlerdi, bir hayal edin.

Mark Twain'in yazdığı en utanç verici ve yürek yaralayıcı yazılardan birisi, İspanya-Amerika Savaşından sonra Filipinlilerin kurtarılması sırasında kadın, erkek, çocuk demeden altı yüz Moro'yu askerlerin topluca katletmeleri hakkındaydı. Bizim kahraman kumandanımız, şimdi adına bir kale bulunan Leonard Wood idi. Missouri'deki Leonard Wood kalesi.

Abraham Lincoln Amerika'nın emperyalist savaşlarına ne derdi acaba, öyle veya böyle asil bir bahaneyle, en iyi siyasi ilişkilere sahip, en zengin Amerikalılar için doğal kaynakları ve işlenmiş iş gücünü artırmayı hedefleyen savaşlara?

Abraham Lincoln'den söz etmek hemen her zaman hatadır. O hep rol çalar. İşte yine ondan bahsetmek üzereyim.

Gettysburg Konuşmasından çok önce, 1848'de, Lincoln yalnızca bir milletvekili iken, bize hiçbir zaman saldırmamış olan Meksika'ya karşı açtığımız savaş onu yürekten yaralamış ve utandırmıştı. Milletvekili Lincoln diyeceğini derken aklındaki isim James Polk idi. Abraham Lincoln, Başkanı, ordularının baş kumandanı Polk için şunları söyledi:

> Dikkatlerden kaçacağına inanarak, halkın bakışlarını askeri zaferin ışıltısına sabitleyerek – kan sellerinden doğan o cazip gökkuşağı, yok etmek için büyüleyen o yılanın gözü – savaşa daldı.

Tanrım! Ben de yazar olduğumu sanıyordum!

Mexico City'yi gerçek anlamda Meksika Savaşında ele geçirdiğimizi biliyor musunuz? O gün niçin milli bayram değil? Ve neden o zaman başkanımız olan James Polk'un yüzü Ronald Reagan'ın yanı sıra Rushmore dağına kazınmamış? 1840'larda Meksika'yı böylesine kötü yapan şey, İç Savaştan çok önceleri orada köleliğin yasadışı olmasıydı. Alamo'yu hatırlıyor musunuz? O savaşla Kaliforniya'yı topraklarımıza katıyorduk ve Kaliforniya ile birlikte birçok insanı ve mülklerini de. Ve bunu kendi topraklarını savunmaktan başka bir şey yapmayan Meksikalı askerleri doğramak sanki bir katliam değilmiş gibi yapıyorduk. Kaliforniya'dan başka neler var? Eh işte, Teksas, Utah, Nevada, Arizona ve New Mexico'nun bazı kesimleri, Colorado ve Wyoming.

Savaşa balıklama atlamak demişken, George W. Bush'un Araplara neden bu kadar kızdığı hakkındaki düşüncemi biliyor musunuz? Onlar bize cebiri öğrettiler. Aynı zamanda, Avrupalıların daha önce hiç sahip olmadıkları, hiçliği ifade eden sembol dahil, kullandığımız rakamları da. Arapların aptal olduklarını mı düşünüyorsunuz? Roma rakamlarıyla uzun bir bölme işlemi yapmayı deneyin.

NEREDE OLURLARSA
OLSUNLAR,
ABD'DE EN BÜYÜK
İHANET
AMERİKALILARIN,
OLDUKLARI
YERDE
SEVİLMEDİKLERİNİ
SÖYLEMEKTİR -ORADA
NE YAPIYORLARSA
YAPSINLAR.

8

Hümanist nedir, bilir misiniz?

Annem, babam, büyükannelerim ve büyükbabalarım hümanisttiler, bir zamanlar Serbest Düşünür dediklerinden. Ben de bir hümanist olarak, onları yüceltiyorum. İncil, yüceltmek iyi bir şeydir der. Biz hümanistler ölümden sonra hiçbir ödül ve ceza beklentimiz olmaksızın mümkün olduğunca edepli, dürüst ve onurlu davranmaya çaba gösteririz. Erkek ve kız kardeşlerim başka bir hayat olduğunu düşünmediler, ebeveynlerim ve büyüklerim de düşünmediler. Yaşıyor olmak onlara yetiyordu. Biz hümanistler tek gerçek soyutlama olarak bildiğimiz toplumumuza elimizden geldiğince hizmet ederiz.

Laf arasında, ben Amerikan Hümanist Derneğinin Onursal Başkanıyım ve bu fonksiyonsuz iktidarı yakın bir tarihte ölen büyük bilim kurgu romanı yazarı Isaac Asimov'dan devraldım. Birkaç yıl önce Isaac için dini bir anma töreni düzenledik, ben bir konuşma yaptım ve bir noktada şöyle dedim, "Isaac şimdi cennette." Bu benim bir grup hümanist dinleyiciye söyleyebileceğim en komik şeydi. Kilisenin sıralarında gülmekten yerlere yuvarlandılar. Düzen tekrar sağlanana kadar birkaç dakika geçti. Eğer bir gün, Tanrı korusun, ölürsem umarım siz de "Kurt şimdi cennette" dersiniz. Bu benim en sevdiğim espri.

Hümanistlerin İsa Mesih'le ilgili duyguları nelerdir? Bütün hümanistler gibi ben İsa için şunu söylüyorum, "Eğer söyledikleri iyilik doluysa, ki çoğu da tartışmasız şahane, o zaman Tanrı olmuş olmamış, ne fark eder?" Ama, eğer İsa merhamet ve acımayla ilgili mesajı içeren Dağdaki Vaazı vermiş olmasaydı, ben de insan olmak istemezdim.

Derhal bir çıngıraklı yılan olurum daha iyi.

İnsanoğlu yaklaşık son bir milyon yıldır her şey hakkında bir tahminde bulunmak zorunda kaldı. Tarih kitaplarımızın en önemli kişileri bizim en etkileyici ve bazen de en dehşet verici falcılarımızdı.

İkisinin adını söyleyebilir miyim?

Aristo ve Hitler.

Bir iyi falcı, bir de kötü.

Ve asırlar boyunca haklı olarak, şimdi bizim de hissettiğimiz gibi, yeterince bilgili olmadıklarını düşünen insan topluluklarının falcılardan birine veya diğerine inanmaktan başka seçenekleri yoktu.

Mesela, Korkunç İvan'ın tahminlerine pek inanmayan Rusların şapkaları herhalde kafalarına çivilenirdi.

Kabul etmeliyiz ki ikna edici falcılar, şimdi Sovyetler Birliğinde bir kahraman olan Korkunç İvan bile, bazen bize anlamamızın imkansız olduğu olağandışı çilelere dayanacak cesareti verdiler. Kuraklık, salgın hastalıklar, volkan patlamaları, ölü doğan bebekler – falcılar bizi çoğunlukla şansın ve şanssızlığın anlaşılır olduğu ve onlarla bir şekilde akıllıca ve etkinlikle başa çıkılabileceği yanılsamasına kaptırdılar. Bu yanılsamalar olmasaydı hepimiz çoktan teslim olmuştuk.

Ama aslında falcılar sıradan insanlardan daha fazla bir şey bilmiyorlardı. Bazen daha azını biliyorlardı, hatta, özellikle de bize kaderimizi kendimizin kontrol ettiğimiz yanılsamasını verdiklerinde.

İkna edici tahminler liderliğin öyle uzun zamandır özüne yerleşmiş ki, insanların bugüne kadar edindikleri bütün o deneyimlere ve aniden bizim olan tüm bilgiye rağmen, bu gezegenin liderlerinin tahminlerin devam etmesini istemeleri hiç de şaşırtıcı değil. Şimdi tahmin üstüne tahminde bulunmak ve sözlerini dinletmek sırası onların. Dünyadaki en şamatacı ve gururla yapılan ca-

hilce tahminlerin bazıları bugün Washington'dan çıkıyor. Liderlerimiz araştırmalarla, bilimle ve inceleme raporlarıyla insanlığın üzerine yığılan somut bilgilerden bıktılar. Bütün ülkenin de bundan bıktığını düşünüyorlar ve haklı da olabilirler. Bizi yeniden en üstün standartlarda bir yaşama kavuşturma derdinde değiller. Onlar daha basit bir şeyin peşindeler. Bizi göz boyayıcı sahte standartlara geri götürmeyi istiyorlar.

Dolu silahlar hapishanedeki tutuklular ve akıl hastaneleri hariç, herkes için iyidir.

Bu doğru.

Halk sağlığı için harcanan milyonlar enflasyonu artırıcıdır.

Bu doğru.

Silahlar için harcanacak milyarlar enflasyonu düşürür.

Bu doğru.

Sağcı diktatörler Amerika'ya solcu diktatörlerden çok daha yakındırlar.

Bu doğru.

Bir anlık bir emirle hemen harekete geçmeye hazır ne kadar çok hidrojen bombalı savaş başlığımız varsa insanlık o kadar daha güvende ve torunlarımıza miras bırakacağımız bu dünya o kadar daha iyi olacak.

Bu doğru.

Sanayi atıkları ve özellikle de radyoaktif olanlar hiç kimseye zarar vermez, öyleyse herkes bu konuda çenesini kapatsın.

Bu doğru.

Sanayi şirketlerinin ne isterlerse onu yapmalarına izin verilmeli: Rüşvet vermek, çevreyi birazcık yıkıp dökmek, fiyatları dondurmak, salak müşterileri oymak, rekabeti durdurmak ve iflas ettiklerinde Hazineyi soymak.

Bu doğru.

Buna serbest girişimcilik denir.

Ve bu da doğru.

Fakirler çok yanlış bir şey yapmışlardır, yoksa böyle fakir olmazlardı. Bu yüzden evlatları sonuçlara katlanmak zorundalar.

Bu doğru.

Amerika Birleşik Devletleri kendi insanlarına bakmak zorunda olamaz.

Bu doğru.

Bu işi serbest girişimcilik yapacak.

Bu doğru.

Serbest piyasa otomatik bir adalet sistemidir.

Bu doğru.

Dalga geçiyorum.

Siz eğer gerçekten eğitimli ve düşünebilen bir insansanız Washington D.C'de hoş karşılanmazsınız. Washington D.C'de hoş karşılanmayacak olan birkaç parlak yedinci sınıf öğrencisi* tanıyorum. Birkaç ay önce toplu halde bir açıklama yaparak en hafif bir hidrojen bombası saldırısında bile hayatta kalamayacağımızın çok basit ve

* İngilizce kompozisyon dersinde 'en mükemmel gün şiddetin Başkan'a, Oprah Winfrey'e, Coca Cola'nın ve Wal-Mart'ın üst düzey yöneticilerine, polise ve okul yöneticilerine yöneldiği gündür' diye yazan ve hakkında soruşturma açılan öğrenci-ç.n

net bir tıbbi gerçek olduğunu açıklayan doktorları anımsıyor musunuz? Onlar da Washington D.C.'de hiç hoş karşılanmamışlardı.

İlk hidrojen bombası yaylım atışı bizden gelse ve düşman hiç karşılık veremese de, yayılan zehirler zamanla bütün gezegeni büyük olasılıkla öldürecek.

Washington'ın buna yanıtı nedir? Onların tahminleri farklı. Eğitim kimin işine yarar ki? Bu gürültücü falcılar - bilgiden nefret eden bu insanlar – bu ülkeyi hâlâ yönetiyorlar. Ve bu falcıların neredeyse tamamı çok eğitimliler. Bunu unutmayın. Eğitimlerini kaldırıp atmak zorunda kalmışlardır, Harvard ve Yale'den aldıkları eğitimi bile.

Bunu yapmasalardı, onların bu sınır tanımaz tahminlerinin böyle sürgit devam etmesi asla mümkün olamazdı. Lütfen, bari siz yapmayın. Ama eğitimli insanların hizmetinde olan bu uçsuz bucaksız bilgi kaynağını değerlendirmeye kalkarsanız, şunu bilin ki acayip yalnız olacaksınız. Falcılar sizden sayıca üstünler – şimdi bir tahmin yapayım – bire on gibi.

*

Belki fark etmemişsinizdir, Florida'da, binlerce Afrikalı Amerikalıya keyfi olarak oy kullandırılmayan utanmazca

düzmece bir seçimin sonucunda, şimdi kendimizi dünyanın geri kalan kısmına, müthiş güçlü silahlarıyla-karşı konulamaz- gururlu, sırıtkan, çenesi dışarı çıkık, acımasız savaş-severler olarak takdim ediyoruz. Belki fark etmemişsinizdir, bizden şimdi, bir zamanlar Nazilerden olduğu gibi, dünyanın her köşesinde korkuluyor ve nefret ediliyor.

Ve geçerli bir sebeple.

Belki fark etmemişsinizdir, bizim seçilmemiş liderlerimiz milyonlarca insanı, sadece dinleri ve ırkları yüzünden insanlıktan çıkardılar. Onları istediğimiz gibi yaralıyoruz, öldürüyoruz, işkence ediyoruz ve hapse atıyoruz.

Ne kolay.

Belki fark etmemişsinizdir, kendi askerlerimizi de insanlıktan çıkardık, dinleri ve ırkları yüzünden değil de, daha aşağı bir sosyal sınıfa ait oldukları için.

Onları istediğiniz yere gönderin. Onlara istediğinizi yaptırın.

Ne kolay.

'O'Reilly Factor'.*

Bunun için ben ülkesi olmayan bir adamım, kütüphaneciler ve *In These Times* adlı Chicago gazetesi dışında.

Biz Irak'a saldırmadan önce görkemli *New York Times* gazetesi orada toplu imha silahları olduğuna garanti veriyordu.

Albert Einstein ve Mark Twain yaşamlarının sonunda insan ırkından ümidi kestiler ki, Mark Twain Birinci

* TV haber show'u –ç.n

Dünya Savaşını görmemişti bile. Savaş, günümüzde bir tür televizyon eğlencesi, Birinci Dünya Savaşını ise özellikle bu kadar eğlenceli kılan iki Amerikan icadıydı, dikenli tel ve makineli tüfek.

Şarapnel aynı isimli bir İngiliz tarafından icat edildi. Siz de kendi adınızı taşıyan bir şey olsun istemez misiniz?

Benden çok üstün olan Einstein ve Twain gibi ben de artık insanlardan ümidi kesiyorum. İkinci Dünya Savaşı gazisiyim ve bunun, acımasız bir savaş makinesine ilk boyun eğişim olmadığını söylemek zorundayım.

Son sözlerim ne mi? "Hayat bir hayvana, bir fareye bile reva değildir."

Napalm Harvard'dan çıktı. *Veritas!*

Başkanımız Hıristiyan mı? Adolf Hitler de öyleydi.

Psikopatlar, yani demek istediğim, vicdansız insanlar, acıma ve utanç duygusu olmayanlar devletimizin ve kurumlarımızın kasalarındaki bütün parayı alıp ceplerine indirdikten sonra, gençlerimize ne söylenebilir ki?

*

Ve size tutunabilmeniz için verebileceğim, zayıf bir şey aslında. Hiçsizlikten daha iyi olmayan bir şey, hatta belki hiçsizlikten birazcık kötü bile olabilir. Gerçekten modern

bir kahramanın düşüncesi. Benim kahramanımın, Ignaz Semmelweis'ın hayatının ana hatları.

Ignaz Semmelweis 1818'de Budapeşte'de doğdu. Benim büyükbabamla ve sizlerin büyükbabalarınızla aynı zamanlarda yaşadı ve bu çok uzun bir zaman önceymiş gibi gelebilir, ama aslında o daha dün yaşadı.

Kadın doğum uzmanı oldu ki sadece bu bile onu modern bir kahraman yapmalı. Hayatını bebeklerin ve annelerin sağlığına adadı. Bize onun gibi başka kahramanlar da gerekli. Falcılar yönetimdeyken, biz her zamankinden daha çok sanayileşip militerleşirken, annelere, bebeklere, yaşlılara, veya fiziksel veya ekonomik olarak güçsüz olanlara o kadar az kahrolası ilgi gösteriliyor ki.

Sizlere bu bilgilerin ne kadar yeni olduğunu söylemiştim. Öyle yeni ki, birçok hastalığa mikropların sebep olduğu fikri sadece yüz kırk yıllık bir geçmişe sahip. Sagaponack, Long Island'daki evim bile neredeyse bunun iki katı yaşında. Onu bitirecek kadar uzun nasıl yaşadılar bilmiyorum. Yani demek istediğim, mikrop teorisi daha çok yeni. Babam küçükken Louis Pasteur hâlâ hayattaydı ve hâlâ tartışılıyordu. O zamanlar da kendilerini değil de onu dinleyen insanlara kızgın, bir sürü güçlü falcılar vardı.

Evet, ve Ignaz Semmelweis da mikropların hastalık sebebi olabileceğine inanıyordu. Avusturya'da, Viyana'daki bir doğum hastanesinde çalışmaya başladığında her on anneden birinin loğusa ateşinden öldüğünü öğrenince dehşete kapıldı. Buradakiler fakir insanlardı – zenginler

o zamanlar bebeklerini evlerinde doğuruyorlardı. Semmelweis hastanedeki gündelik işleri gözledi ve enfeksiyonu hastalara doktorların taşıdığından şüphelendi. Çoğu kez doktorların morgda kadavra kesmekten çıkıp doğruca doğum koğuşundaki anneleri muayene etmeye gittiklerini fark etti. Bir deney olarak, annelere dokunmadan önce doktorların ellerini yıkamalarını önerdi.

Bundan daha aşağılayıcı ne olabilirdi? Ne cesaretle kendinden üstün bir sosyal sınıftan olan bu insanlara böylesi önerilerde bulunabiliyordu? O bir hiçti, bunu anladı. Avusturya asilleri arasında arkadaşları ve koruyucuları olmayan bir taşralıydı. Ama ölümler sürgit devam etti ve bu dünyada diğerleriyle nasıl geçinileceğini sizin ve benim yapabileceğimden daha zor algılayan Semmelweis, meslektaşlarından ellerini yıkamalarını istemeye devam etti.

Sonunda bir taşlama, bir hiciv, bir aşağılama havasında bunu yapmayı kabul ettiler. Tırnaklarının içini nasıl da sabunlayıp köpürtmüş, fırçalayıp ovuşturmuş ve temizlemişlerdir.

Ölümler durdu – düşünün bir kere! Ölümler durdu. O, bütün o hayatları kurtardı.

Sonra, onun milyonlarca hayat kurtardığını söyleyebiliriz – büyük olasılıkla sizinki ve benimki dahil. Hepsi falcı, Viyana toplumunda mesleğinin liderleri olan meslektaşları, Semmelweis'a nasıl mı teşekkür ettiler? Hastaneden ve insanlarına bu kadar hizmet ettiği Avusturya'dan zorla atıldı. Kariyerini Macaristan'ın bir taşra hastanesinde sona erdirdi. İşte oradayken insanlıktan ümidini kesti

– ki bu bizler ve enformasyon çağı bilgilerimizdi. Ve kendisinden de umudu kesti.

Bir gün, kadavra odasında bir ölüyü kestiği bisturiyi alıp kasten kendi avucuna sapladı. Kısa bir süre sonra, beklediği gibi, kan zehirlenmesinden öldü.

Bütün güç falcılardaydı. Onlar yine kazandılar. Gerçekten mikroptular. Bugün zamanıyken belirtmemiz gereken, falcıların kendileriyle ilgili bir şeyi daha gözler önüne serdikleridir. Aslında hayat kurtarmakla ilgilenmiyorlar. Onlar için önemli olan sözlerinin dinlenmesi – her ne kadar cahilce de olsa, tahminleri sürüyor. Nefret ettikleri bir şey varsa, o da akıllı bir insandır.

Yine de, siz o insanlardan biri olun. Bizim hayatlarımızı da, kendi hayatlarınızı da kurtarın. Onurlu olun.

BİZ SALAKÇA ŞEKİLLER
KARALIYORUZ,
KARALIYORUZ.
YÜZÜMÜZE GÖZÜMÜZE
BULAŞTIRANA KADAR
BULANIKLARDA
BULANIKLARDA
PATLAYANA
PATLAYANA KADAR

BOKONON

9

"Başkalarının sana yapmalarını istediğini, sen de onlara yap." Çoğu kimse bunu İsa'nın söylediğini zanneder, çünkü gerçekten de İsa'nın söylemeyi çok sevdiği türden bir sözdür. Ama aslında, Çinli filozof Konfüçyüs tarafından, insanoğlunun en büyüğü ve en insancılı olan İsa Mesih'in varlığından beş yüz yıl önce söylenmiş bir sözdür.

Çinliler aynı zamanda bize, Marko Polo aracılığıyla, makarnayı ve barutun formülünü verdiler. Çinliler öyle aptaldılar ki barutu sadece havai fişek gösterilerinde kul-

landılar. Üstelik o zamanlar herkes o kadar aptaldı ki, her iki yarımkürede de hiç kimse bir başka yarımküre daha olduğunu bilmiyordu.

O günden bu güne uzun bir yol kat ettiğimiz kesin. Bazen keşke etmeseydik diyorum. Hidrojen bombalarından ve Jerry Springer Show'dan nefret ediyorum.

Ama Konfüçyüs, İsa ve benim doktor oğlum Mark gibi insanlara geri dönelim, onların her biri kendilerine özgü yollarıyla bize nasıl daha insancıl davranabileceğimizi ve dünyayı belki de daha az acı veren bir yer yapacağımızı söylerler. En sevdiğim insanlardan birisi doğduğum eyalet olan Indiana'daki Terre Haute'lu Eugene Debs'dir.

Bunu sizinle paylaşayım. 1926 yılında, ben henüz dört yaşında bile değilken ölen Eugene Debs beş kez Sosyalist Partiden başkan adayı oldu ve 1912'de dokuz yüz bin oy ile seçimlerde yüzde 6 oy aldı, böyle bir oylama düşünebilirseniz eğer. Seçim kampanyasını yürütürken söylediği şuydu:

> Bir alt sınıf varoldukça, ben o sınıfın içindeyim.
> Suçlu bir unsur olduğu sürece ben onun bir parçasıyım.
> Hapiste tek bir can bile olsa, ben özgür değilim.

Sosyalistçe herhangi bir şey size kusma hissi vermiyor mu? Büyük devlet okulları veya herkes için sağlık sigortası gibi?

Her sabah horozlar öterken yataktan kalktığınızda şunu söylemek istemez miydiniz? "Bir alt sınıf varoldukça, ben o sınıfın içindeyim. Suçlu bir unsur olduğu sürece, ben onun bir parçasıyım. Hapiste tek bir can bile olsa, ben özgür değilim."

Pekala, İsa'nın Dağdaki Vaazına, Gerçek Mutluluğa, ne dersiniz?

> Ne mutlu mütevazı olanlara, ki Yeryüzü onlara miras kalacak.
>
> Ne mutlu merhametli olanlara, ki onlar merhamet bulacaklar.
>
> Ne mutlu barışı sağlayanlara, ki onlara Tanrı oğulları denecek.

Ve bunun gibi şeyler.

Cumhuriyetçi Parti programının önemli maddelerine pek benzemiyor. George W. Bush, Dick Cheney ya da Donald Rumsfeld'e ait şeyler gibi de durmuyorlar.

Nedense, aramızdaki çok konuşkan Hıristiyanlar hiçbir zaman 'Gerçek Mutluluk' tan söz etmezler. Ama, sık sık gözlerinde yaşlarla, kamu binalarının duvarlarına 'On Emir' in asılmasını talep ederler. Tabii o Musa'nın, İsa'nın değil. Aralarından birisinin bile Dağdaki Vaazın, Gerçek Mutluluğun, herhangi bir yere asılmasını talep ettiğini duymadım.

Örneğin, "Ne mutlu merhametli olanlara" bir mahkeme salonunda olsa? "Ne mutlu barışı sağlayanlara" Pentagonda? Boşversenize!

*

Nedendir bilinmez, herhangi birisine yetecek kadar idealizm, hoş kokulu pembe bulutlardan yapılmamıştır. Bir yasadır O! Amerika Birleşik Devletleri Anayasası'dır.

Fakat bana, Anayasası için savaştığım ülkemiz Marslılar ve ceset hırsızları tarafından da istila edilmiş gibi geliyor. Bazen keşke edilseydi diyorum. Onun yerine aklınıza gelebilecek en kalitesiz, adi komedi türündeki sessiz sinemanın beceriksiz polislerinin yaptıklarına benzeyen bir hükümet darbesiyle ele geçirildi.

Bir zamanlar, gerçekten korkunç bir reality show için yaratıcı fikirlerim var mı diye sorulmuştu. Tüylerinizi diken diken edecek bir reality show'um var: "Yale Üniversitesinden Vasat Öğrenciler."

George W. Bush etrafına tarih ve coğrafya bilmeyen üst tabaka vasat öğrencileri, ayrıca Hıristiyanlar olarak da bilinen pek sır da tutamayan beyaz ırkçıları ve en korkuncu da psikopat kişilikleri veya açıkgöz, hoş görünüşlü, vicdansız kişiler için kullanılan bir tıp terimi olan PP'leri toplamıştı.

Birisine PP'sin demek, apandisitin veya ayak mantarın var demek gibi geçerli tıbbi bir teşhistir. Georgia Tıp Fakültesinde psikiyatri klinik profesörü olan Dr. Hervey Cleckley'in PP'ler üzerine yazdığı *The Mask of Sanity* adlı klasik tıbbi kitap 1941'de yayınlandı. Onu okuyun!

Kimileri sağır doğar, kimileri kör veya başka bir özürle. Ve bu kitap, bugünlerde bütün bu ülkenin ve bu gezegenin birçok bölümünün çivisini çıkartan doğuştan arızalı insanlar hakkında. Bu insanlar vicdansız doğmuşlar ve aniden her şeyin yönetimini ellerine geçiriyorlar.

PP'ler şık ve bakımlıdırlar, hareketlerinin başkalarına acı çektirebileceğini çok iyi bilir ama aldırmazlar. Aldıramazlar çünkü onlar delidir. Kafalarında tahtaları eksiktir!

Çalışanlarını, yatırımcılarını ve ülkelerini mahvederken kendilerini zenginleştiren ve başkaları ne derse desin hâlâ kendilerini sütten çıkmış ak kaşık gibi hisseden Enron, WorldCom ve bu tür birçok şirketin üst düzey yöneticilerini daha iyi tarif edecek başka hangi sendrom vardır? Milyonerlerden milyarderler, milyarderlerden trilyonerler yaratan bir savaşı sürdürüyorlar, kendi televizyonları var ve George Bush'u finanse ediyorlar, tabii bunun sebebi onun eşcinsel evliliklere karşı olması değil.

Ve şimdi bu kalpsiz PP'lerin birçoğu federal hükümetimizde önemli görevlerdeler, sanki hepsi birer hasta değil de birer lidermiş gibi. Yönetimleri ele geçirdiler. İletişimi ve okulları ele geçirdiler ki artık işgal altındaki Polonya olsak ne yazar.

Ülkemizi sonsuz bir savaşa sürüklemenin kararlılık gerektirdiğini düşünmüş olabilirler. Bunca PP'nin şirketlerde yükselişine ve şimdi de hükümette oluşlarına kararlılıkları neden oldu. Her kahrolası gün bir şeyler yapıyorlar ve hiç de korkmuyorlar. Normal insanlar gibi hiçbir kuşkuya kapılmıyorlar çünkü sonra ne olacağı hiç mi hiç umurlarında değil. Yapamıyorlar işte! Şunu yap! Bunu yap! Rezervleri harekete geçir! Devlet okullarını özelleştir! Irak'a saldır! Sağlık hizmetlerini tırpanla! Herkesin telefonunu dinle! Zenginlerin vergilerini azalt!

Trilyon dolarlık roket kalkanı yap! Haksız tutuklama yasasını, Sierra Club'ı ve *In These Times*'ı düz ve kıçımı öp!

Kıymetli Anayasamızda trajik bir kusur var ve bunu düzeltmek için ne yapılabilir bilmiyorum. Bu da şu: Sadece kafadan çatlaklar başkan olmak istiyorlar. Bu lisede bile böyleydi. Sadece rahatsızlıkları açıkça belli olan insanlar sınıf başkanlığına aday oluyorlardı.

Michael Moore'un *Fahrenheit 9/11* adlı filminin başlığı, büyük bilim kurgu yazarı Ray Bradbury'nin romanı *Fahrenheit 451*'in parodisidir. Bu arada, dört yüz elli bir derece Fahrenheit, kitap yapımında kullanılan kağıdın yanma noktasıdır. Bradbury'nin romanının kahramanı, işi kitap yakmak olan bir belediye görevlisidir.

Kitap yakmak konusu açılmışken kütüphanecileri kutlamak isterim. Fiziksel kuvvetleri, güçlü siyasi ilişkileri veya büyük servetleri ile değil, bu ülkenin her bir tarafında bazı kitapları raflardan kaldırmaya çalışan anti-demokratik zorbalara kararlılıkla karşı durarak ve o kitapları kütüphaneden alanların isimlerinin kayıtlarını, düşünce polisine vermektense imha ederek ünlenen kütüphanecileri.

Beyaz Sarayda, Anayasa Mahkemesinde, Senatoda,

Mecliste veya medyada olmasa da benim sevdiğim Amerika hâlâ yaşıyor. Benim sevdiğim Amerika, halk kütüphanelerimizin ödünç kitap aldığımız ön tezgahlarında hâlâ yaşıyor.

Ve hâlâ kitaplar konusundayken: Günlük haber kaynaklarımız olan gazeteler ve televizyonlar günümüzde o kadar korkak, Amerikan halkı adına olası tehlikelere karşı o kadar dikkatsiz, bilgi vermekten o kadar yoksun ki, gerçekten neler olup bittiğini ancak kitaplardan öğreniyoruz.

Bir örnek vereceğim: Craig Unger'in yazdığı *House of Bush, House of Saud*, 2004'ün başlarında, o aşağılayıcı, utanç verici, iliklerine kadar kana bulanmış yılda yayınlandı.

HER TÜRLÜ İYİ
HABERİN
SONU GELDİ.
GEZEGENİMİZİN
BAĞIŞIKLIK SİSTEMİ,
İNSANLARDAN
KURTULMAYA
ÇALIŞIYOR.
O DA ANCAK BÖYLE
YAPILIR.

KV

06:00 11/3/04

10

Birkaç yıl önce, Ypsilantili ahmak kadının biri bana bir mektup yolladı. Benim de bir ahmak olduğumu biliyordu, yani Franklin Delano Roosevelt geleneğinden gelen doğma büyüme bir kuzeyli Demokrat ve sıradan insanların dostu olduğumu. Bir çocuğu olacaktı (benden değil) ve böyle tatlı ve masum bir yaratığı bu kadar kötü bir dünyaya getirmenin kötü bir şey olup olmadığını merak ediyordu.

Şöyle yazıyordu: "Nihayet kırk üç yaşına geldiğinde çocuğu olacak, bu kadar korkutucu bir dünyaya yeni bir hayat getirmekten de kaygı duyan bir kadın hakkındaki düşüncelerinizi bilmeyi çok isterim."

Doğurma! Ona böyle söylemek istedim. Doğacak çocuk bir başka George Bush veya Lucrezia Borgia olabilir. Doğacak çocuk fakir insanların bile çok şişman oldukları bir topluma doğduğu için şanslı, ama birçok insan için sosyal sağlık sigortası veya düzgün bir devlet okulu olmayan, öldürücü iğnelerin ve savaşların eğlence olduğu ve üniversiteye gitmenin astarı yüzünden pahalı olduğu bir toplumda doğduğu için şanssız olacaktı. Eğer çocuk bir Kanadalı Fransız veya İsveçli ya da bir İngiliz, bir Fransız veya Alman olsaydı durum böyle olmayacaktı. Onun için, ya seks yaparken korunun ya da göç edin.

Ama ona, müziğin yanı sıra benim için hayatı neredeyse yaşamaya değer yapanın, tanıştığım tüm azizler olduğunu yazdım ki, onlar her yerde olabilir. Aziz, derken acayip yozlaşmış bir toplumda adam gibi hareket eden insanları kastettim.

*

Pittsburglu genç bir adam olan Joe, benden bir şey istedi: "Lütfen bana her şeyin iyi olacağını söyleyin."

"Dünyaya hoş geldin, genç adam" dedim. "Yazları sıcak, kışları soğuktur. Yuvarlak, ıslak ve kalabalıktır. Ve Joe, taş çatlasa burada yüz yıl kadar bir zaman kaldı. Bildiğim tek bir kural var: Kahretsin Joe, nazik olmak zorundayız!"

Seattle'dan genç bir adam geçenlerde bana şunları yazmıştı:

> Geçen gün havaalanı güvenlik taramasında, şimdilerdeki olağan bir uygulama olarak ayakkabılarımı çıkarmam istendi. Onları sepete koyarken tüm benliğimle mutlak bir anlamsızlık hissine kapıldım. Ayakkabılarımı çıkartıp bir röntgen makinesinden geçirmek zorundayım çünkü adamın biri lastik ayakkabılarıyla bir uçağı havaya uçurmaya kalkışmıştı. Ve Kurt Vonnegut'un bile hayal edemeyeceği bir dünyada olduğumu düşündüm. Şimdi size böyle sorular sorabildiğime göre, söylesenize, hayal edebilir miydiniz? (Birileri infilak eden don yapmanın bir yolunu bulursa, işte o zaman gerçekten başımız derde girer.)

Şöyle yanıtladım:

> Havaalanındaki ayakkabı işi, Turuncu Kod* ve benzerleri dünya çapında eşek şakalarıdır, tamam. Ama bence tüm zamanların en iyi eşek şakası kutsal, savaş karşıtı maskara Abbie Hoffman'ın (1936 – 1989) Vietnam Savaşı sırasında çıkarttığıdır. En yeni keyif vericinin rektumdan alınan muz kabukları olduğunu ilan etti. Böylece FBI bilim adamları bunun doğru olup olmadığını anlamak için kıçlarına muz kabukları doldurdular. Ya da biz böyle yapacaklarını umuyorduk.

İnsanlar öyle korkuyorlar ki. Örneğin, şu adresi olmayan adamın yazdıklarına bakın:

> Adamın birinin sizin için tehlike oluşturduğunu bilirseniz, belki cebinde bir silahı var ve size karşı kullanmakta bir an bile tereddüt etmeyeceğini hissettiniz, ne yapardınız? Irak'ın bizler ve tüm diğer ülkeler için bir tehlike oluşturduğunu biliyoruz. Neden yerimizde oturup korunuyormuş gibi yapıyoruz? İşte

* Yüksek derecede terörist alarmı- ç.n

11 Eylül'de El Kaide ile de böyle oldu. Irak konusunda ise tehlike çok daha büyük boyutlarda. Arkamıza yaslanıp, korku içinde öylece oturup bekleyen küçük çocuklar gibi mi olmalıyız?

Şöyle yanıtladım:

Lütfen, hepimizin hatırı için bir çifte alın, tercihen 12 kalibre olsun ve hemen kendi mahallenizde, polisler hariç, silahlı olabilecek insanların kafalarını uçurun.

Maine'deki Little Deer Isle'dan bir adam bana yazarak sormuş:

El Kaide'yi, öldürmeye ve kendisini yok etmeye teşvik eden gerçekten nedir?
Başkan, "Bizim özgürlüğümüzden nefret ediyorlar" diyor – din özgürlüğümüzden, konuşma özgürlüğümüzden, oy kullanma ve toplantı yapma ve farklı fikirlerde olma özgürlüğümüzden, gerçi Guantanamo'da tutulan savaş esirlerinden öğrenilenler ya da brifinglerinde ona anlatılanlar kesinlikle bu değil. İletişim endüstrisi ve seçilmiş politikacılarımız Bush'un bu

saçmalıklarla işin içinden sıyrılmasına niçin izin veriyorlar? Ve eğer Amerikalılara doğru söylenmezse, barış nasıl sağlanabilir ve liderlerimize nasıl güven duyabiliriz?

Evet, gönül arzu ederdi ki, Miki Fare'ye yakışır bir darbeyle Federal hükümetimizi ve bunun sonucunda dünyayı ele geçirenler ve Anayasanın koyduğu tüm hırsız alarmlarının, yani Meclis ve Senato, Anayasa Mahkemesi ve Halkın bağlantılarını kesenler gerçekten Hıristiyan olsun. Ama William Shakespeare'ın bize uzun zaman önce söylediği gibi, "Şeytan kendi emelleri için, Kutsal Kitaba bile atıfta bulunur."

Ya da San Francisco'dan bir adamın bana yazdığı mektupta dediği gibi:

> Amerikan halkı nasıl bu kadar aptal olabilir? İnsanlar hâlâ Bush'un seçildiğine, bize değer verdiğine ve ne yaptığının biraz olsun farkında olduğuna inanıyorlar. İnsanları öldürerek ve ülkelerini yok ederek onları nasıl "kurtarabiliriz"? Çok yakında bize saldıracakları inancına dayanarak nasıl önce biz saldırırız? Sağduyu, akıl, ahlaki temeller bu adama hiç uğramamış. O, hepimizi uçurumun kenarına götüren geri zekalı bir kukladan başka bir şey değil. İnsanlar Beyaz Saraydaki bu militer diktatöre niçin 'Kral çıplak' diyemiyorlar?

Ona, eğer bizim Cehennemdeki şeytanlar olduğumuza dair bir kuşkusu varsa Mark Twain'in 1898'de, Birinci Dünya Savaşından (1914 – 1918) çok önce yazdığı *The Mysterious Stranger'ı* [Esrarengiz yabancı] okuması gerektiğini söyledim. Kitaba adını veren hikayesinde bütün acımasız hoşnutluğuyla benimkiyle de, dünya gezegenin ve "lanetlenmiş insan ırkının" Tanrı tarafından değil, Şeytan tarafından yaratıldığını kanıtlar. Bundan kuşkunuz varsa günlük gazetenizi okuyun. Hangi gazete olduğu önemli değil. Tarihine de aldırmayın.

BU ORAL SEKSLE
GOLFTE NE
VAR,
NE OLABİLİR Kİ
ACABA?

—MARSLI ZİYARETÇİ

11

Şimdi size birkaç iyi, birkaç da kötü haberim var. Kötü haber, Marslılar New York'a indiler ve Waldorf Astoria otelinde kalıyorlar. İyi haber, sadece her ırktan evsiz erkek, kadın ve çocukları yiyorlar ve benzin işiyorlar.

O çişi bir Ferrari'ye koyun, böylece saatte yüz altmış kilometre ile gidebilirsiniz. Bir uçağa koyun, mermi hızıyla gidebilir ve Arapların üzerine her türlü boktan şeyi atabilirsiniz. Bir okul servis aracına biraz koyun, çocukları evden okula, okuldan eve götürüp getirir. Birazını bir itfaiye aracına koyun, yangını söndürebilmeleri için itfaiyecileri yangın yerine götürsün. Biraz da bir Honda'ya koyun, sizi işe götürür, sonra da eve geri getirir.

Hele bir de Marslıların ne sıçtıklarını duysanız! Uranyum. Sadece bir Marslı Tacoma'daki her evi, okulu, kiliseyi ve iş yerini aydınlatıp ısıtmaya yeter.

Ama şaka bir yana, süper marketlerdeki magazin gazetelerinin güncel haberlerini takip ederseniz Marslı bir antropolog ekibinin son on senedir bizim kültürümüzü incelediğini görürsünüz, çünkü bütün gezegende beş para eden tek kültür bizimki. Elbette, Brezilya ve Arjantin'i unutun.

Her neyse, geçen hafta evlerine döndüler çünkü küresel ısınmanın ne kadar feci bir hale gelmekte olduğunu biliyorlardı. Bu arada, uzay araçları bir uçan daire değildi. Daha çok uçan bir çorba kasesine benziyordu. Tamam Marslılar çok küçükler, sadece on beş santim boyundalar. Ama yeşil değiller. Eflatun renkteler. Ve onların küçük eflatun kadın liderleri veda ederken, giderayak incecik, küçücük sesiyle, Amerikan kültüründe hiçbir Marslının asla anlayamayacağı iki şeyin olduğunu söyledi.

"Nedir bu?" diye incecik sesiyle cırladı, "oral seks ve golfta bu kadar büyütülecek ne olabilir ki?"

Bu satırlar benim son beş yıldır üzerinde çalıştığım, kıyametin yaşandığı bir zamanda stand up komedyeni olan benden otuz altı yaş genç Gil Berman hakkındaki bir romandan. Bir yandan okyanuslardaki tüm balıkları öldürüp, fosil yakıtının son yığınlarını veya damlalarını ya da esintilerini tüketirken, bir yandan da espri yapmakla ilgili.

Fakat o, kendinin tüketilmesine izin vermeyecek.

Romanın geçici adı – aslında geçici olmayan adı – *Eğer Tanrı Bugün Yaşıyor Olsaydı*. Ama beni dinleyin, fakir insanların bile çok şişman oldukları bir ülkede yaşadığımız için Tanrıya şükretmeliyiz. Fakat Bush diyeti bunu değiştirebilir.

Bir türlü bitiremediğim şu romana gelince, *Eğer Tanrı Bugün Yaşıyor Olsaydı*'nın kahramanı, Kıyamet Günü'ndeki stand up'cı sadece bizim fosil yakıtlarına olan bağımlılığımızın ve Beyaz Saraydaki fırsatçıların aleyhinde değil, aynı zamanda aşırı nüfus artışı yüzünden cinsel ilişkiye de karşı. Gil Berman izleyicilerine şunları söylüyor:

> Ben ateşli bir cinsiyetsiz oldum. Ben de en az heteroseksüel Katolik din adamlarının yüzde ellisi kadar cinsel perhizdeyim. Cinsel perhiz dişinize kanal tedavisi yaptırmaya benzemiyor. O kadar ucuz ve pratik ki. Güvenli seksin alâsı! Daha sonra hiçbir şey yapmanıza gerek yok, çünkü daha sonra diye bir şey yok.
>
> Ve öfke nöbetim, ki televizyonuma verdiğim addır, bana memeler ve gülümsemeler sergiliyor ve bu akşam benden başka herkesin düzüşeceğini ve bunun ulusal bir acil durum olduğunu, onun için hemen dışarı fırlayıp yatağımın altına saklayabileceğim bir araba ya da ilaç ya da katlanabilir bir spor salonu almam gerektiğini söylüyor. Bir sırtlan gibi gülüyorum. Siz de biliyorsunuz ki milyonlarca iyi Amerikalı, sözüm meclisten dışarı, bu gece düzüşmeyecek.

> Ve biz ateşli cinsiyetsizler oy kullanıyoruz! Bizim gibi, bu gece büyük olasılıkla düzüşmeyecek olan Amerika Birleşik Devletleri Başkanının - aşağı kurtarmaz - Ulusal Cinsiyetsizler Gurur Gününü ilan etmesini dört gözle bekliyorum. Biz ateşli cinsiyetsizler milyonlarla ortaya çıkacağız. Omuzlar dik, çeneler havada, bizim bu meme manyağı demokrasimizin tüm Ana Caddelerinde sırtlanlar gibi gülerek gösteri yürüyüşü yapacağız.

Ya Tanrı? Ya O bugün yaşıyor olsaydı? Gil Berman, "Tanrı bir ateist olmak zorunda kalırdı, çünkü işin boku çıktı" diyor.

*

Sanırım, insan olmanın hemen ardından yaptığımız ikinci en büyük hata, zamanın aslında ne olduğu konusunda. Onu bir salam gibi doğrayabileceğimiz saat, takvim gibi her türlü aracımız var ve bu dilimlere, sanki onların sahibiymişiz ve asla değişemezlermiş gibi isimler koyuyoruz. Örneğin, "Saat 11:00, 11 Kasım, 1918". Oysa, aslında onlar da muhtemelen parçalara bölünerek cıva topakları gibi sağa sola kaçışacaklardır.

O halde, İkinci Dünya Savaşı birincisine sebep olmuş olamaz mı? Aksi halde birincisi, en korkuncundan an-

laşılamaz bir saçmalık olarak kalır. Ya da şunu deneyin: Bach, Shakespeare ve Einstein gibi görünüşte inanılmaz dehaların aslında insanüstü olmayıp, sadece gelecekten olağanüstü şeyler kopyalayan eser hırsızları olmaları mümkün mü?

20 Ocak 2004, Salı günü *In These Times*'daki editörüm Joel Bleifuss'a bir faks gönderdim:

TURUNCU ALARMDAYIM.
TAHMİNEN DSİ 20:00'DE
EKONOMİK TERÖRİST SALDIRISI BEKLENİYOR. KV

Telaş içinde arayarak neler olduğunu sordu. Ona, George Bush'un Ulusa Sesleniş konuşmasında sallayacağı bombalar hakkında daha kapsamlı bilgi sahibi olduğum zaman söyleyeceğimi açıkladım.

Aynı gece baskısı-tükenmiş-bilim-kurgu yazarı dostum yazar Kilmore Trout aradı. "Ulusa Sesleniş konuşmasını seyrettin mi?" diye sordu.

"Evet ve büyük İngiliz sosyalist oyun yazarı George Bernard Shaw'un bu gezegen hakkındaki sözlerini hatırlamak kesinlikle çok işime yaradı."

"Hang sözleri?"

"Shaw demiş ki, 'Ayda insan var mı bilmiyorum, ama eğer varsa dünyayı Akıl Hastanesi olarak kullanıyor olmalılar.' Mikroplardan ya da fillerden bahsetmiyordu. Biz insanları kast etmişti."

"Pekala."

"Sen buranın kâinatın Akıl Hastanesi olduğunu düşünmüyorsun değil mi?"

"Kurt, olumlu ya da olumsuz herhangi bir düşünce ifade etmedim."

"Bir destek sistemi olan bu gezegeni atom enerjisi ve fosil yakıtlarıyla yaptığımız bütün termodinamik zırıltılardan yaydığımız zehirlerle öldürüyoruz. Bunu herkes de biliyor ve neredeyse hiç kimse aldırmıyor. İşte biz bu kadar manyağız. Sanırım gezegenin bağışıklık sistemi AIDS ve yeni grip türleri ve tüberküloz vesaire ile bizden kurtulmaya çalışıyor. Bence bu gezegen bizden kurtulmalı. Biz gerçekten de korkunç hayvanlarız. Mesela, şu aptal Barbra Streisand şarkısı, 'İnsanlara ihtiyaç duyan insanlar dünyanın en şanslı insanlardır' derken, yamyamlardan söz ediyor. Yenecek bir sürü şey. Evet, gezegen bizden kurtulmaya çalışıyor ama sanırım artık çok geç."

Ve dostuma veda ederek telefonu kapattım, oturup mezar taşım için şunları yazdım:

" Güzelim Dünya, seni kurtarabilirdik, ama öyle kahrolası adi ve tembeldik ki."

HAYAT
BİR
HAYVANA
BİLE
REVA
DEĞİLDİR

TUHAF
GEZİ ÖNERİLERİ
TANRININ
VERDİĞİ
DANS
DERSLERİDİR.

-BOKONON

12

Bir zamanlar West Barnstable, Massachusetts'da Saab Cape Cod adlı bir otomobil bayiinin sahibi ve yöneticisi idim. Otuz üç yıl önce otomobil de ben de iflas ettik. Saab o zamanlar da, şimdiki gibi bir İsveç arabasıydı. Yıllar önce bu bayilik işini beceremediğim halde büyük bir sır olarak kalacak bir şeye açık getirdiğine inanıyorum: İsveçlilerin bana neden Edebiyat dalında Nobel ödülü vermediklerini. Eski bir Norveç atasözü: "İsveçlilerin kısa aletleri, uzun hafızaları vardır."

Dinleyin: O zamanlar Saab'ın tek bir modeli vardı,

VW'ya benzeyen bir kaplumbağa, iki kapılı bir sedan, ama motoru öndeydi. Arabanın rüzgarı yönünde, geriye doğru açılan kapıları vardı. Diğer arabalardan farklı olarak dört zamanlı motor yerine, çim biçme makinesi ve dıştan motorlu tekne gibi iki zamanlı motoru vardı. Depoyu her doldurușta içine bir teneke de yağ koymanız gerekiyordu. Her nedense, muhafazakâr kadınlar bunu yapmak istemediler.

En önemli satış avantajı, kırmızı ışıkta VW'i geride bırakabilmesiydi. Siz veya sevgili eşiniz aldığınız son depo benzine yağ eklemeyi ihmal ettiyseniz, arabanız havai fişeğe dönüşürdü. Bir de, araba önden çekişliydi ki bu da kaygan yolda veya virajlara hızlı girdiğinizde işe yarardı. Bir de şu vardı: Bir müşteri adayının söylediği gibi, " En iyi saatleri yapan onlar. Neden en iyi arabaları da yapmasınlar ki?" Mecburen onayladım.

O zamanlar Saab bugünkü gösterişli, güçlü, dört zamanlı motorlu, havalı profesyonel (yuppie) görüntüsünden çok uzaktı. Bir uçak fabrikasındaki, daha önce hiç araba yapmamış mühendislerin rüyada boşalması da diyebilirsiniz buna. Rüyada boşalmak mı dedim? Bunu sizinle paylaşayım: Ön kontrol panelinde, arabanın motorundaki kasnakların üzerinden geçen bir zincire bağlı bir halka vardı. Onu çektiğinizde en uçta, arabanın ön panelindeki ızgaralar panjur gibi kapanırdı. Siz bir yere gittiğinizde bu, motorun soğumamasını sağlardı. Böylece, geri geldiğinizde, eğer dışarıda çok uzun zaman kalmadıysanız arabanın motoru yine hemen çalışırdı.

Fakat, eğer dışarıda uzun zaman kaldıysanız, panjur olsa da olmasa da yağ benzinden ayrışarak benzin deposunun dibine şeker kamışı tortusu gibi çökerdi. Arabayı tekrar çalıştırdığınızda deniz savaşındaki bir destroyer gibi bir duman bulutu bırakırdınız. Ve gerçekten de Saab'ı bir hafta boyunca park yerinde bırakarak tam bir öğle vakti Woods Hole kasabasını dumana boğarak kararttım. Bana söylediklerine göre kasabanın eskileri hâlâ o dumanın nereden gelmiş olabileceğini merak ediyorlarmış. İsveç mühendisliği hakkında kötü konuştum ve Nobel Ödülü şansımı kaybettim.

Esprilerin etkili olması belalı bir iştir. Örneğin *Cat's Cradle*'daki* bölümler çok kısadır. Her bir bölüm bir günün emeğidir ve her biri bir espridir. Acıklı bir durumu yazıyor olsaydım konunun etkili olması için zamanlamanın önemi olmazdı. Acıklı bir sahneyle pek ıskalamazsınız. Bütün doğru unsurlar bir aradaysa, illaki dokunaklıdır. Ama bir espri, sıfırdan fare kapanı yapmaya benzer. Gerektiği anda kapanması için çok çalışmanız gerekir.

Hâlâ komedi dinlerim ama etrafta o eskilerden pek

* *Kedi Beşiği* – Dost Yayınları, 2002, çeviren Sinan Fişek- e.n.

eser yok. En yakını Groucho Marx'ın yarışma programı *You Bet Your Life*'ın yeniden gösterimleri. Komik olmaktan vazgeçen komik yazarlar tanıdım, ciddi adamlara dönüşüp espri yapamaz oldular. *Teneke Adam*'ı yazan İngiliz Michael Frayn'ı düşünüyorum. Sonradan çok ciddi biri haline geldi. Kafasının içinde bir şeyler oldu.

Mizah, kendinizi korumak için, hayatın ne kadar berbat olabileceği gerçeğini uzakta tutmanın bir yoludur. Sonunda öyle yorulursunuz ve haberler öyle korkunçtur ki artık mizah da bir işe yaramaz. Mark Twain gibi birisi hayatın oldukça kötü olduğunu düşündü ama esprilerle filan bu korkunçluğu uzak tuttu ve sonunda o da pes etti. Karısı, en iyi arkadaşı, ve kızlarından ikisi ölmüştü. Yeterince uzun yaşarsanız yakınlarınızın birçoğu ölecektir.

Artık şaka yapamıyor olabilirim, yani artık mizah tatmin edici bir savunma mekanizması değil. Kimi insan komiktir, kimisi değildir. Bir zamanlar komiktim ama galiba artık ben de komik değilim. Herhalde öyle çok şok ve hayal kırıklığı yaşadım ki mizahın savunması artık işe yaramıyor. Gittikçe somurtkanlaşmış olabilirim çünkü gülerek, güldürerek başa çıkamayacağım kadar incinecek olay gördüm.

Bütün bunlar zaten oldu galiba. Şimdiden sonra ne olacağımı ben de bilmiyorum. Şu bedenime ve beynime neler olacağını görmek için sürüklenip gidiyorum işte. Yazar olduğuma şaşıyorum. Hayatımı ve yazdıklarımı kontrol edebildiğimi zannetmiyorum. Tanıdığım diğer bütün yazarlar dümenin kendilerinde olduğunu hissedi-

yorlar oysa bende bu duygu yok... Bende o tür bir kontrol yok. Ben, kapıldım gidiyorum.

Sahiden, insanlara gülmekle gelen rahatlamayı tattırmaktı bütün isteğim. Mizah aspirin kadar rahatlatıcı olabilir. Yüz yıl sonra insanlar hâlâ gülüyorlarsa bundan mutluluk duyarım.

Torunlarımla yaşıt olanlarınızdan özür dilerim. Çoğunuz muhtemelen torunlarımla aynı yaşlardasınız. Sizin gibi onlar da küresel şirketlerimiz ve hükümetimiz tarafından hileyle muhteşem bir şekilde yenilgiye uğratıldılar ve hepinize yalan söylendi.

Evet, bu gezegen korkunç bir karmaşa içinde. Ama her zaman bir karmaşaydı. Hiçbir zaman "Ah, o eski güzel günler" olmadı, sadece günler oldu. Ve torunlarıma söylediğim gibi, "Bana hiç bakmayın. Ben daha yeni geldim."

Size, ancak Büyük Depresyon, İkinci Dünya Savaşı, Vietnam ve saire gibi ünlü bir felaketten bir şekilde kurtulduğunuz sürece yetişkin olacağınızı söyleyecek bazı yaşlı salaklar var. İntihara sürükleyen dememek için, yıkıcı dediğim bu efsaneden masalcılar sorumludur. Tüm hikayelerde, kahraman peşpeşe müthiş karmaşalar yaşa-

dıktan sonra, "Artık ben bir kadın oldum. Artık ben bir erkeğim. Son" diyebiliyor.

İkinci Dünya Savaşından geri döndüğümde amcam Dan sırtıma bir şaplak vurarak "Şimdi adam oldun" demişti. Ben de onu öldürdüm. Tabii gerçekten değil, ama içimden bunu yapmayı çok istemiştim.

Dan, bir erkeğin adam olması için savaşa gitmesi gerektiğini söyleyen, kötü amcamdı.

Ama bir de iyi amcam vardı, merhum Alex amcam. Babamın, çocuğu olabilecek kadar genç, en küçük kardeşiydi, Indianapolis'te dürüstçe hayat sigortacılığı yapan, çocuksuz bir Harvard mezunu. İyi okumuş ve akıllıydı. İnsanlardan başlıca şikayeti, mutlu oldukları zaman bunu çok ender fark ediyor olmalarıydı. Mesela, bir yaz günü limonatalarımızı yudumlayarak bir elma ağacının altında oturup neredeyse balarıları gibi vızıldayarak, tembel tembel oradan buradan konuşurken, Alex amcam tatlı zırvalarımızı aniden keserek, "İşte, güzellik buna denmez de neye denir, bilmiyorum" diye bağırırdı.

Şimdi ben de öyle yapıyorum, çocuklarım ve torunlarım da. Ve ben de sizden rica ediyorum, mutlu olduğunuzda bunun farkında olun ve bir ara "İşte, güzellik buna denmez de neye denir, bilmiyorum" diye bağırın veya mırıldanın.

*

Hayal gücü ile doğmuyoruz. Hayal gücü öğretmenler ve ana babalar tarafından geliştirilmek ister. Bir zamanlar hayal gücü çok önemliydi, çünkü eğlencenin en önemli kaynağıydı. 1892'de yedi yaşında bir çocuk olsaydınız, köpeği ölen bir kız çocuğuyla ilgili bir öykü – çok basit bir öykü – okuyacaktınız. İçinizden ağlamak gelmez mi? O kızın neler hissettiğini bilmez misiniz? Ve başka bir öykü okurdunuz, bir muz kabuğuna basıp kayan zengin bir adamla ilgili. Bu sizi güldürmez mi? Böylece bir hayal gücü döngüsü zihninizde inşa edilmeye başlar. Bir sanat galerisine gidersiniz karşınıza üstü yüzlerce yıldır hareket etmemiş boya darbeleriyle dolu bir kare çıkar. Bu kareden hiç ses de gelmez.

Hayal gücü devresine, en ufak bir repliğe bile tepki vermek öğretilmiştir. Bir kitap yirmi altı harf, on rakam ve yaklaşık sekiz noktalama işaretinden oluşan bir düzenlemedir ve insanlar bunlar üzerinde göz gezdirerek Vezüv dağının patlamasını veya Waterloo savaşını gözlerinde canlandırabilirler. Fakat öğretmenlerin ve ana babaların bu devreleri geliştirmeleri artık gerekmiyor. Günümüzde büyük aktörler, çok inandırıcı setler, efektler ve müzikler kullanılarak profesyonelce yapılmış gösteriler var. Günümüzde bilgi otoyolu var. Bugün ata binmeye ne kadar ihtiyacımız varsa, hayal gücü devrelerine de o kadar ihtiyacımız var. Aramızdaki hayal gücü devreleri kurulmuş kişiler birisinin yüzüne baktıklarında, orada nice öyküler görürler; diğerleri için ise bir yüz sadece bir yüzdür.

Ve işte, biraz önce başlangıçta size asla kullanmamanızı söylediğim noktalı virgülü kullandım. Bunun nedeni bir noktayı vurgulamaktı. Bu nokta şudur: Kurallar bizi ancak bir yere kadar götürürler, en iyileri bile.

Tüm yaşamım boyunca tanıştığım en bilge kişi kimdi? Bir erkekti, ama tabii ki erkek olması şart değildi. Tanıdığım herkes gibi şimdi ölmüş olan grafik sanatçısı Saul Steinberg idi. Ona herhangi bir şeyi sorabilirdim, altı saniye geçtikten sonra boğuk bir sesle adeta homurdanarak mükemmel yanıtı verirdi. Romanya'da, dediğine göre, pencerelerinden kazların içeri baktığı bir evde doğmuştu.

Ona, "Saul, Picasso için ne hissetmem lazım?" demiştim. Altı saniye geçer geçmez dedi ki: "Tanrı onu Dünya'ya, bize *gerçekten* zengin olmanın nasıl bir şey olduğunu göstermek için gönderdi."

Ona, "Saul, ben bir romancıyım ve dostlarımın çoğu da romancı, hem de çok iyiler ama sohbet ettiğimizde, onlarla çok farklı iki iş yapıyormuşuz gibi hissediyorum. Böyle hissetmemin nedeni nedir?" demiştim.

Altı saniye sonra dedi ki: "Çok basit. Birbirine en

küçük bir üstünlüğü olmayan iki tür sanatçı vardır. Biri kendi sanatının bugüne kadarki geçmişine tepki verir, diğeri ise hayatın kendisine."

Ona, "Saul, sende *tanrısal* bir yetenek mi var?" demiştim.

Altı saniye geçti ve sonra homurdandı, "Hayır, ama herhangi bir sanat dalında yankı getiren, sanatçının kendi sınırlamalarına karşı mücadelesidir."

SAAB CAPE COD

RTE. 6A, W. BARNSTABLE, MASS.
FOrest 2-6161, 2-3072
KURT VONNEGUT, Manager

82 AS OF
11/11/04

SALES, PARTS, SERVICE FOR THE SWEDISH SAAB AUTOMOBILE

Çarmıha gerilmiş Dünya gezegeni
dile gelebilse ve
biraz da ironi duygusu bulsa,
onu mahvettiğimiz için,
rahatlıkla şöyle diyebilirdi,
"Onları affet Baba,
Onlar ne yaptıklarını bilmiyorlar."

Buradaki ironi, ne yaptığımızı
biliyor olmamız olurdu.

Son canlı da
bizim yüzümüzden
öldüğünde,
belki de
Büyük Kanyon'un derinliklerinden
yükselen bir sesle
Dünya,
"Her şey bitti" diyebilseydi
ne kadar şairane olurdu.
İnsanlar burayı sevmemişlerdi.

BABAM
DERDİ Kİ,
"ŞÜPHEYE
DÜŞTÜĞÜNDE
KALEYİ
OYNAT."

YAZARIN NOTU

Bu kitabın sayfaları arasına serpiştirilmiş tam sayfa el yazması deyişler, merkezi Lexington, Kentucky'de, Joe'nun resim ve ipek baskı stüdyosunda olan ve Joe Petro III ile benim Origami Express adlı iş ortaklığımızın ürünlerinin, arzu ederseniz "çerçeveletebileceğiniz örneklerinin" resimleridir. Ben resim yapar veya karakalem bir şeyler çizerim, Joe da bunlardan bazılarının baskılarını yapar, tek tek, renk renk ve artık neredeyse hiç kimsenin uygulamadığı zaman alıcı, kadim ipek baskı metoduyla: Mürekkebi kumaşlardan geçirerek kağıda aktarır. Bu öylesine zahmetli ve dokunulası, neredeyse balesel bir süreçtir ki, Joe'nun yaptığı her baskı başlı başına bir tablodur.

Ortaklığımızın adı, Origami Express, Joe'nun bana imzalamam ve numaralandırmam için gönderdiği çok katmanlı baskı paketlerine övgümdür. Joe'nun Origami için tasarladığı logo, benim ona gönderdiğim bir resimden onun yaptığı bir resim değil, onun benim *Breakfast of Champions** adlı kitabımda bulduğu bir resimdi. Kenarında şu sözler yazılı, gökten aşağı doğru süzülen bir bombanın resmi:

* *Şampiyonların Kahvaltısı*, Dost Kitabevi Mayıs 2005, çeviren: Handan Balkaya -e.n.

HOŞÇAKAL
HÜZÜNLÜ
PAZARTESİ

Yaşayan en şanslı insanlardan biri olmalıyım ki seksen iki yıldır hayattayım. Ölmüş olmam gereken veya ölmüş olmayı istediğim zamanları saymakla bitmez. Ancak başıma gelen, milyarda bir olabilecek, en güzel şeylerden biri, bana kusursuz masumiyet içinde hayatın tadını çıkarmamı sağlayan Joe ile tanışmamdı.

İşte böyle: 1993 yılıydı, on bir yıl kadar önce, Lexington yakınlarında bir kız okulu olan Midway College'de bir konferans verecektim. Konferanstan epey zaman önce Kentucky'li sanatçı Joe Petro II'nin oğlu Kentucky'li sanatçı Joe Petro III benden siyah beyaz portremi yapmamı istedi. O da bunu okulun kullanması için hazırlayacağı ipek baskı afişlerde kullanacaktı. Ben resmi, o da baskıyı yaptı. O zamanlar Joe daha otuz yedi yaşındaydı, bense onun henüz iki katı yaşında bile olmayan yetmiş bir yaşında taze bir piliçtim.

Lexington'a geldiğimde afişler beni sonsuz mutlu etmişlerdi ki Joe'dan vahşi yaşamın romantik ve aynı zamanda bilimsel olarak kusursuz resimlerini çizdiğini ve bunların ipek baskı kopyalarını yaptığını öğrendim. Tennessee Üniversitesinde zooloji okumuştu. Evet, bazı resimleri o kadar çekici ve öğreticiydi ki, sürdürdüğümüz yaşam tarzıyla, kendimiz dahil, türlerin yok edilmesini şimdilik yetersiz de olsa önlemeye çalışan Greenpeace tarafından propaganda amacıyla kullanılmıştı. Ve Joe, afişi

çalışmalarını ve stüdyosunu gösterdikten sonra bana dönerek "Niçin bu işe birlikte devam etmiyoruz ki?" dedi.

Ve öyle yaptık, geriye dönüp bakınca da büyük olasılıkla Joe Petro III hayatımı kurtardı. Bunu açıklamayacağım. Böyle kalması daha iyi.

O zamandan beri her birinden on veya biraz daha fazla olan iki yüzden fazla görüntü üzerinde işbirliği yaptık, Joe baskılarını yaptı, ben de imzalayıp numaralandırdım. Bu kitaptaki örnekler tüm çalışmalarımızı temsil etmiyorsa da, son zamanlardaki akıl oyunlarımızdır. Yapıtlarımızın çoğu benim Paul Klee, Marcel Duchamp ve diğerlerinden aparmalarımdır.

Ve ilk tanıştığımızdan beri Joe, böylesine çok sevdiği bu işi yapabilmek uğruna başkalarını da ona resim göndermeleri için ayartmaya çalıştı. Bir zamanlar sanat öğrencisi olan komedyen Jonathan Winters, ve yapıtları arasında Hunter Thompson'un *Fear and Loathing* (Korku ve Tiksinti) kitapları için yaptığı sinir bozucu çizimler de olan İngiliz sanatçı Ralph Steadman da bunların arasındaydı. Böylece, Joe'nun sayesinde Steadman ile tanışmış ve birbirimizi sever olmuştuk.

Evet, ve sonunda geçen Temmuz ayında (2004) doğduğum şehirde, Indianapolis Sanat Merkezinde, Joe ile yaptıklarımızın Joe tarafından düzenlenen sergisi vardı. Sergide ayrıca, mimar ve ressam büyükbabam Bernard Vonnegut'un bir, mimar ve ressam babam Kurt Vonnegut'un iki, kızım Edith ve oğlum doktor Mark'ın altışar tablosu bulunuyordu.

Ralph Steadman bu ailesel şovu duyarak bana bir kut-

lama notu gönderdi. Ona şöyle bir cevap yazdım: "Joe Petro III Indianapolis'te ailemin dört neslini yeniden bir araya getiren bir gösteri sergiledi, bu arada da seninle birbirimizi birinci dereceden kuzen gibi hissetmemizi sağladı. Onun Tanrı olması mümkün mü? Daha kötüsü de olabilirdi.

Sadece şaka yapıyordum, tabii ki.

Origami'nin resimleri gerçekten iyi mi? Bir keresinde, artık hayatta olmamasından büyük üzüntü duyduğum, yazları Long Island'da çok tatlı bir komşum olan ressam Syd Solomon'a iyi resmin kötü resimden nasıl ayırt edilebileceğini sormuştum. Bana duyabileceğim en tatmin edici yanıtı vermişti. "Milyonlarca resme bak, asla yanılmazsın" demişti.

Bu yanıtı profesyonel bir ressam olan kızım Edith'e aktardım ve o da oldukça iyi buldu. Ve, 'evet, hayır, hayır, evet, hayır, evet ...' diyerek patenler üzerinde Louvre'da dolaşıp durabileceğini söyledi.

Tamam mı?

Kurt Vonnegut, onsuz, Amerikan Edebiyatı deyiminin bugün ifade ettiğinin çok altında bir anlam taşıyacağı, Amerikan yazınının birkaç büyük ustasından biridir. 11 Kasım 1922'de Indianapolis, Indiana'da doğdu. Vonnegut, eşi yazar ve fotoğrafçı Jill Krementz ile New York'ta ve Bridgehampton'da yaşıyor.

Kurt Vonnegut'un özgün sanatı ile ilgili daha fazla bilgi için www.vonnegut.com'a girebilirsiniz.

SESİNİZİ DUYURUN

ÜLKESİ OLMAYAN ADAM

(Bu formda belirteceğiniz görüşler, yayınevi olarak gelişiminizi sürdürmemizde bize geribildirim sunacak ve size daha da kaliteli ve doyurucu yayınlar olarak yansıyacaktır. Bize göndereceğiniz bu form, web sayfamız ya da diğer tanıtım metinlerimizde de kullanılabilir.)

1-Formu Doldurma Tarihi:.....

2- Adınız-Soyadınız :.....

3-Doğum Tarihiniz (Gün/Ay/Yıl):.....

4-Cinsiyetiniz : ☐ Kız ☐ Erkek

5- e-mail:.....

Ev Tel: .....

Ev Adresi:.....

.....

Semt: ..... Şehir:.....

İş Adresi:.....

Semt:..... Şehir:.....

6- Uğraşınız:

☐ Çalışıyorum Kurum:..... Görevim:.....

☐ Okuyorum Okul:..... Bölüm:.....

☐ Diğer:.....

7-Öğrenim Durumu:

☐ İlköğretim ☐ Lise

8-Kitabı satın aldığınız yer? (Özel Kuruluş Adı)

☐ Kitap evi.....

☐ Market.....

☐ Fuar.....

☐ İnternet Sitesi.....

☐ Diğer.....

9-Size Medya yoluyla daha iyi ulaşabilmemiz için hangilerini takip ediyorsunuz?

Gazeteler: ☐Posta ☐ Akşam ☐ Cumhuriyet ☐ D.B Tercüman ☐ Dünya

☐ Fanatik ☐ Güneş ☐ H.O Tercüman ☐ Hürriyet ☐ Milliyet ☐ Radikal

☐ Sabah ☐ Star ☐ Takvim ☐ Türkiye ☐ Vatan ☐ Zaman

10-Elinizdeki Kitap hakkındaki düşünceleriniz?

	Çok İyi	**İyi**	**Fena Değil**	**Kötü**	**Çok kötü**
Kapak					
Başlık					
Arka Kapak Yazısı					
Konusu					
Yazım Dili					
İçeriği					

11-Okumak istediğiniz bir kitabı seçerken hangilerinden etkilenirsiniz?
☐ Başlık ☐ Kapak ☐ Arka Kapak Yazısı ☐ Tavsiye ☐ Reklam

☐ Medya ☐ Web Sayfamız ☐ Kitabın yazarı ☐ Fiyatı ☐ Diğer

12-Galata'dan çıkan başka hangi kitapları okudunuz?

13-Bizden beklentileriniz?

(Anket formunu sayfamızın www.sistem.com.tr Sesinizi Duyurun köşesinden de doldurabilirsiniz.)

Formumuzu doldurduğunuz için teşekkürler.
Bize ulaşmak için bu formu, lütfen
Galata, Halkla İlişkiler Bölümü
Tünel, Nergis Sokak, Sistem Apt. N:4 34430
Beyoğlu/İSTANBUL adresine yollayınız.

ÜLKESİ OLMAYAN ADAM

Kurt Vonnegut

"Yazar oturmuş, bal gibi yazmış... İnsan sahiden okumaya doyamıyor ve elindeki incecik kitap bitmesin istiyor. Kurt Vonnegut'u okurken insan ister istemez bilgelik kavramını da düşünmeye başlıyor. Vonnegut'taki bilgelikten de öte bir şey sanki. Yani sadece hikmetli laflar etmiyor, kendisiyle, dünyayla ve hayatla çok güzel dalgasını da geçiyor."

İsmet Berkan
Radikal 05/11/2005

* * *

Ülkesi Olmayan Adam Kurt Vonnegut'un yaşama, sanata, politikaya, kendisine ve Amerikan ruhunun güncel durumuna son derecede komik, üstelik bir bıçak kadar da keskin bakışını yansıtıyor. Vonnegut'un *Slaughter House 5* adlı romanındaki şu satırlar, *Ülkesi Olmayan Adam* için söylenmiş gibi:

Kitaplarımızda en çok sevdiğimiz; eşzamanlı pek çok harika anın derinliği...

Kurt Vonnegut başka kitap yazmayacağına dair sözünden çok şükür döndü. Bu çarpıcı anılar kolajında, onun ödünsüz hümanizmini keşfediyoruz.

Amerikan edebiyatının büyük bir ustasından...

Galata

KİTAP

ISBN 975-322-425-7

7 . 50 YTL